

1 oktober

THÉRÈSE AV JESUSBARNET (1873-1897)

Den heliga THÉRÈSE AV LISIEUX – med ordensnamnet Thérèse av Jesusbarnet – kallas för ”lilla” Teresa motsatt en annan karmelitnunna, Teresa av Avila, som är ”stora” Teresa. Thérèse av Lisieux dog ung. I ”En själs historia” (utgiven på svenska av karmeliterna i ”Självbiografiska skrifter”) lämnade hon efter sig de andliga insikter som snabbt gjorde henne känd och älskad, ja hon gjordes 1997 av Johannes Paulus II till kyrkolärare. Hennes ”lilla väg” består av gränslös förtröstan på Guds nåd och små uppoffringar gjorda i stor kärlek. Detta är en ”hiss” till himlen för alla som likt denna unga nunna känner att de inte klarar av de stora helgonens heroiska ”trappor”.

Thérèse hade fyra äldre systrar varav tre blev karmelitnunnor som hon själv; den fjärde inträdde hos klarissorna. En av systrarna, Céline, levde ända till 1959. Fyra andra syskon hade dött i späda ålder. Föräldrarna, Louis och Zélie Martin, var hängivna katoliker (de blev saligförklarade tillsammans 2008). Thérèse var fyra år när hon skakades av sin mammas död. Tröst hittade hon hos sina systrar, särskilt Pauline, den av systrarna som först blev karmelit. Redan som liten visste Thérèse att hon själv ville bli nunna. Tio år gammal blev hon allvarligt sjuk. När hon betraktade en Mariafigur märkte hon en sådan skönhet, godhet och ömhet stråla emot sig från Marias leende att hon omedelbart var botad. Thérèse ville inträda i Karmel så fort som möjligt. Man förstår henne – varför stanna kvar en minut i världens oväsen när man har insett var himlen finns? Fadern gav sitt tillstånd, men klostret var avvisande, hon var för ung. På en resa med pilgrimer till Rom fick hon några sekunder med påven. Hon trotsade förbudet att tilltala honom, föll gråtande på knä och bad: ”Helige fader, låt mig få inträda i Karmel vid femton års ålder!” ”Mitt barn” svarade Leo XIII, ”gör som de överordnade i klostret säger”. Då knäppte Thérèse sina händer på hans knä och sade: ”Helige fader, om ni säger Ja kommer alla att gå med på det!”. ”Seså... seså” sade den gamle kyrkofursten. ”Ni kommer att träda in om Gud vill det.” Det blev som den frimodiga flickan ville. 15 år gammal var hon i kloster, hos sina älskade systrar Marie och Pauline (systemen Céline inträdde senare). Alla lidanden, motgångar och besvär i klostret ville Thérèse bära med oändlig förtröstan till Gud. ”Må den barmhärtiga kärleken oavlatligen förtära mig” skrev hon. Den utåt så älskvärda, barnsliga flickan, var en lågande eldsjäl, fylld av kamplust för Jesu sak. Hon var en andlig *Jeanne D’Arc*. Det finns ett foto av Thérèse, utklädd till detta helgon i en teaterpjäs i klostret. Ser vi där den beslutsamma flickans djupaste identifikation?

Thérèse skrev:

Jag har inget annat medel att bevisa min kärlek än att strö ut blommor, det vill säga, att inte försumma ett enda tillfälle till en liten uppoffring, inte en blick, inte ett ord, och att utnyttja de ringaste handlingar och göra dem till kärlek. Jag vill lida av kärlek och även njuta av kärlek, varenda blomma jag finner skall jag plocka åt dig, Jesus, och medan jag strör ut dem skall jag sjunga, jag skall sjunga även om jag måste plocka blommorna i törnesnären, och ju längre och vassare törnena är desto vackrare blir min lovsång.

Det blev inte ens till tio års klosterliv. Natten mot långfredagen 1896, 23 år gammal, fick Thérèse en blodsstörning, som visade sig vara tuberkulos, i dåtiden en dödlig sjukdom. Vägen mot döden varade över ett år och innebar en hård kamp mot att förlora tron och hoppet. Thérèse tog på sig sitt andliga mörker som en uppoffring för alla dem som inte tror. Hon dog med orden ”Min Gud, jag älskar dig!” på läpparna. Helgonförklaringen kom år 1925 och två år senare gjordes den unga flickan, som alltid bett för missionen och för kyrkans missionärer, till **skyddshelgon för mission**.

Så inspirerade Thérèse en annan ung flicka, född 1910, Anjezë Gonxhe Bojaxhiu, vars mellannamn betydde ”lilla blomma” – detsamma som man brukar kalla Thérèse av Lisieux. Som nunna valde denna kvinna namnet Teresa efter just den lilla Thérèse. Hon grundade **Kärlekens missionärer** och är känd över hela jorden som den (nyligen helgonförklarade) *Moder Teresa av Calcutta*. Så slog den lilla blomman från Lisieux ut långt efter sin död. Vad hon drömde om blev verkligt. Hon hade själv sagt:

Efter min död skall det bli som ett regn av rosor över jorden. Jag skall tillbringa min himmel med att göra gott på jorden.

Även på ett annat sätt regnade det med rosor: ett år efter hennes död gavs hennes ovan nämnda självbiografiska anteckningar ut. Boken fick en oerhörd spridning. Människor i många länder kände igen sig i hennes tankar. I Lisieux står i dag en mäktig katedral som byggdes till hennes ära. Thérèses barndomshem i denna stad, dit familjen flyttade efter moderns död, är helt bevarat och är ett viktigt mål för pilgrimer. Framför huset, i trädgården som hon lekte i, växer det – självklart – rosor.

En engelsk bön till Thérèse för alla som är i nöd:

Little Flower, show your power, in this hour.

Kyrkans bön på denna dag:

Fader i himlen, du har berett ditt rike för de fattiga och små. Ge oss en tro som inte vacklar, så att vi går den väg som den heliga Teresa har visat och hjälpta av hennes bön får se din härlighet uppenbaras.

Särskilda läsningar denna dag: Jes 66:10-14c samt Matt 18:1-5

2 oktober

SKYDDSÄNGLARNA

Vi möter dem ofta i Bibeln – SKYDDSÄNGLARNA – som räddar och vägleder människor. Var och en av oss har en sådan god ledsagare, närmare än vår egen skugga (Matt 18:10, Hebr 1:14). De beskärmar oss med sin tysta omsorg, ber ständigt för oss,

beskyddar oss och lockar oss att slå in på vägen mot himlen. En dag ska du möta din särskilda ängel, ansikte mot ansikte. Då kommer du att fyllas av tacksamhet, när du inser vad den har bevarat dig ifrån och hur den har fört dig.

*Du, Guds ängel
som alltid står inför Gud,
upphör inte med din bön för mig, din medtjänare.
Du som blivit satt att vaka över mitt liv,
hjälp mig fram till Guds rike, där jag med dig får sjunga
inför den Allrahögste:
Helig, helig, helig är Herren Gud Sebaot.
Himlarna och jorden är fulla av din härlighet.*

(Cecilia sid. 16).

Kyrkans bön på denna dag:

Fader i himlen, du som sänder dina heliga änglar att skydda oss på vår väg, låt oss alltid erfara deras hjälp på jorden och sedan tjäna dig med dem för evigt.

Särskilda läsningar denna dag: 2 Mos 23:20-23a samt Matt 18:1-5, 10

3 oktober

MÖRKE EVALD och VITE EVALD (600-talet)

De heliga prästerna MÖRKE EVALD och VITE EVALD var bröder, fast den enes hår var vitt, den andres svart. De missionerade i Tyskland på 600-talet, saknade all fruktan för den hedniska omgivningen och predikade med lidelse. Guds två språkrör, olika som natt och dag, var *ett* i liv och död. De mördades för sin tro nära det nuvarande Dortmund.

Kyrkans bön på denna dag:

Ni heliga bröder Evald, som delade namn och öde med varandra och reste långt för Guds ords skull, be för alla som i vår tid ansvarar för kyrkans förkunnelse, att de hjälper varandra, och inte låter sig avskräckas av någon mänsklig ängslan.

4 oktober

FRANCISKUS AV ASSISI (ca 1181-1229)

Han grät sig blind i sorg över sin synd och han jublade som ingen annan över Guds godhet och skapelsens skönhet. FRANCISKUS AV ASSISI valde extrem fattigdom i tjänst åt utstötta. Så ville han återuppbygga Kristi kyrka enligt Kristi avsikt. Ingen som vallfärdar till Assisi i Umbrien eller läser om *Guds lille sångare* förblir oberörd.

Franciskus kärlek till rövare och sjuka, till djuren, ja till allt i kosmos, var spontan, glad, överrumplande och medryckande. Han har gripit människor långt utöver kristendomens gränser. Diakonen med den stora medkänslan var en gåva till kyrkan. Han återgav henne andan från Jesu Bergspredikan (Matt kap. 5-7). Han anses av många vara tidernas viktigaste helgon, inspiratör för många andra helgon såsom Thérèse av Lisieux eller Ignatius av Loyola. Han dog igår kväll, år 1226, 44 år gammal, på oförklarligt sätt drabbad av Kristi sårmärken (stigmata), och så blev han en levande bild av den korsfäste Jesus som hans tankar alltid kretsade kring och som han tackade för allt och ville efterliknade i allt, framför allt i det han såg som den gudomliga Mästarens *fullkomliga fattigdom*. Den franciskanska ordensfamiljen har många grenar, varav tre ordnar finns representerade i vårt eget stift, liksom lekmanarörelsen, *tertiärerna*, den tredje orden, som finns över hela världen och i dag har ca en miljon medlemmar.

Franciskus tid och värld var högmedeltidens Italien med dess storpolitiska kraftmätningar mellan påve och kejsare, dess korrupta men trygga städer, dess farliga skogar och berg där man när som helst kunde möta spetälska, rövare och rovdjur. Det rådde religiös entusiasm med både korståg och andliga rörelser. Riddaridealet sprang ur en kristen övertygelse. Trubadurer sjöng till jungfru Marias ära, även när de ville hylla en dams skönhet. Risken för fanatism och överdrift var stor: heretiska grupper som ansåg sig som "äkta kristna" florerade och förtalade den officiella kyrkan som ansågs vara för rik och "oevangelisk". De blev i sin tur förföljda av ett samhälle som ville stå på katolska kyrkans värdegrund. Klasskillnader gav upphov till spänningar: *majores* (de större) kallades överklassen, som Franciskus föddes in i, och *minores* (de mindre) var underklassen (Franciskus kallade senare sin brödragemenskap för *minores*. Där var alla skillnader upphävda).

Sonen till den förmögne klädeshandlaren Pietro Bernadone var Assisis festprisse, en liten, charmerande och påhittig ledartyp med en underbar stark sångröst. Hans fader var stolt över populariteten och lät honom bjuda stadens unga på överdådiga partyn. Men festprissen kände redan då för de fattiga. Efter att en gång ha avvisat en tiggare ångrade han sig djupt, sprang efter mannen och bad om ursäkt.

Ett lokalt krig blossade upp mot Assisis ärkerival, grannstaden Perugia, och Franciskus tågade iväg som soldat med drömmar om ära och berömmelse. Slaget slutade i nederlag. Han togs till fånge och satt ett år i fängelse i Perugia. Vi vet inte vad synen av blödande, döende, skrikande och ångestridna soldater på slagfältet gjorde med den unge, finkänslige mannen. Vi vet inte om han själv slog ihjäl någon, och inget heller om hur fängelsets misär påverkade honom. När han återvände hem blev han sjuk och kände avsmak för världen. Men det gav trots allt fortfarande mening att kämpa på påvens sida mot kejsaren, och snart var han soldat igen. Fadern utrustade sin son med den finaste och dyraste rustning man kunde få. Något märkligt hade dock hänt på insidan: Franciskus ger bort sin rustning till en fattig soldat som ingen hade. Natten innan avmarschen drömde han om ett slott fyllt med vackra vapen, och där finns också en underbar brud. Han får veta att allt detta ska tillhöra honom och hans män och är fylld av optimism när han vaknar. Under

folkets jubel lämnar trupperna Assisi, men stadens populära charmgosse måste ändå ha känd ångest: Franciskus var liten och klen (ca 150 cm) och nu utan skyddande rustning – hur skulle det gå? Är jag skapad för att döda andra? Lösningen kom inifrån som en röst i en ny dröm: *Franciskus, vem borde du helst tjäna: Herren (Gud) eller hans tjänare* (påven som statsöverhuvud med soldater och vapen)? Rösterna råder Franciskus att återvända hem och invänta sin kallelse. Vilket han gör.

Festandet fortsätter ett tag, men vännerna ser en förändring. Franciskus verkar frånvarande. Är han kär? Han svarar att han tänker gifta sig med en underbar brud och menar en andlig kallelse (Fru Fattigdom – för dem ett obegripligt skämt). Nu följer en tid av ensamma vandringar mellan öde kapell där han ständigt mer fördjupar sig i *Kristi lidande för vår skull*. Vad ska han göra av sitt liv? Som så många andra i alla tider reser han på pilgrimsvandring till Petrus och Paulus gravar i Rom för att be om svar. Utanför Peterskyrkan byter han kläder med en tiggare och tar hans plats. Han känner efter hur det är att utsättas för andras förakt och godtycke.

Franciskus mötte på sin väg en fysiskt motbjudande spetälsk. Han övervann sin motvilja och gav mannen en fridskyss. Från den stunden ägnade han sig åt att arbeta för att hjälpa de spetälska som bodde utanför Assisi. Det gav honom en helig lyckokänsla.

I ett kapell hängde ett krucifix (som ännu kan ses i Assisi). Från det kom en röst: *Franciskus, gå och bygg upp min kyrka som du ser håller på att bli en ruin*. Han tog det bokstavigt och började genast tiggas byggmaterial och satte igång att reparera fallfärdiga kapell. Mer material behövdes så han tog några av sin faders fina tygrullar, red till en annan stad och sålde både dem och hästen. Nu var gränsen nådd för faderns tålmod, och när han fick se sonen hånas på Assisis gator som byfåne satte han honom i husarrest. Modern släppte honom fri. Då gick fadern till stadens domstol för att få tillbaka sina pengar. De ville inte befatta sig med ett familjegräl, så det fick den kyrkliga domstolen göra. Där kunde man se en ung mans radikale frigörelse: han accepterade faderns krav genom att klä av sig sina fina kläder med orden: *Från och med nu säger jag Fader vår som är i himlen och inte längre fader Pietro Bernadone!* Biskopen lade sin mantel kring den nakna skandalpojken. Nu var hans *kyrkans*, det var tydligt för alla. Försonades far och son någonsin? Vi vet inte, källorna tigger.

Den fallfärdiga kyrkan i San Damiano (som ännu kan ses i Assisi), där krucifixet hade talat till Franciskus, blev nu hans arbetsplats. Han skaffade folk för att sätta Guds hus i stånd. Nu började de första efterföljarna strömma till. De gav bort sina ägodelar och började ett nytt liv i botgöring, lovprisning och glädje. Snart bestod gemenskapen av tolv män – som Jesu apostlar. Redan nu lät Gud Franciskus förstå vad hans dröm om slottet och bruden betydde: *en stor ny gemenskap skulle bli till*. Gruppen vandrade till Rom för att få påvens välsignelse. På natten drömmer Innocentius III att hans biskopssäte Laterankyrkan håller på att störta i grus, men en liten tiggarmunk håller den uppe. Kristi ståthållare på jorden mottar de fattiga bröderna i audiens och ger dem rätt att predika

omvändelse och bot. Efteråt säger han till kardinalerna: *I sanning, detta är den fromme och helige man genom vilken kyrkan ska återuppbyggas!*

Var ska bröderna samlas? Ett benediktinkloster erbjuder dem det lilla Mariakapellet *Portiuncula* utanför Assisi. Det blir franciskanernas centrum och hjärta för all framtid. Franciskus blir allt mer erkänd. Han får predika i Assisis domkyrka och lyckas bidra till förlikning i stadens sociala konflikter. Vid denna tid söker sig allt fler män till hans gemenskap. En tonårsflicka, *den heliga Chiara*, lämnar under dramatiska former sitt rika hem bakom sig och springer på natten ut genom skogen till Portiuncula där Franciskus väntar. Han tar emot hennes löften och klipper av hennes långa hår (en symbolisk handling som uttrycker att hon inte ville gifta sig). Genom henne blir *klarissornas orden* till (som senare skulle bygga Sankta Klara i Stockholm). Nu kunde även kvinnor ansluta sig till Franciskus nya väg.

Vad ska Franciskus ta sig till? Han känner längtan efter ett liv som eremit i bön men människorna behöver hans ord. Chiara och en medbroder inser att Franciskus är en fågel som inte får sättas i bur och ger rådet att gå ut och predika. Det gör han nu, överallt, till och med för fåglar, maskar och blommor. Alla skapade varelser ser han som bröder och systrar. Sniglar hjälper han över vägen så de inte trampas ihjäl. En rasande varg som terroriserar människor tämjer han kärleksfullt. Duvor i bur släpper han fria (många kyrkor håller 4 oktober gudstjänst med välsignelse av djur). Många mirakel berättas från hans vandringar, liksom alla sorters problem och konflikter som han lyckas lösa.

Franciskus kyskhet var kompromisslös. En natt greps han av lust och längtan efter äktenskap. Han sprang ut och rullade sig naken i snön. Sedan formade han snöhögar och talade till sin kropp: *Se, den stora där är din hustru och de fyra är dina barn. Snabba på, skaffa kläder åt dem, de fryser ihjäl! Men om det är för mycket besvär att ta hand om dem så tjäna bara Gud!* Frestelsen försvann. En medbroder råkade se vad som hände därute under månens ljus. Franciskus befallde honom tiga om det så länge han levde.

Den hjärtlige, medkännande predikanten var populär. Hans ord brann av den helige Andes eld. *Hela världen springer efter dig!* sade man (jfr Joh 12:19). Det tog han med samme ödmjukhet som Paulus (1 Tim 1:15).

Drömmen att missionera och riskera livet för Kristus vaknar i Franciskus. Två försök att komma till muslimska länder misslyckades på grund av sjukdom och dåligt väder. Han ville också resa till Frankrike som då härjades av sekter men franciskanernas stora beskyddare, kardinalen Ugolino (senare påven Gregorius IX) fick honom att stanna i Italien för att hålla ihop den ständigt växande skaran botgörande *Minores* (Mindrebröder). Men vid en stor sammankomst beslutar orden att starta mission i fjärran länder, och Franciskus ska gå till Egypten, där korsriddare ligger i krig mot den muslimske sultanen. Franciskus korsar fiendens linjer och lyckas kasta sig för sultanens fötter. Nu predikar han fullständigt orädd Kristi evangelium för *Malek-el-Kamel*. Men det blir inget martyrium, tvärtom: han vinner sultanens förtroende. Franciskus skickas hem med presenter, bl.a. ett

elfenbenshorn med silverbeslag som ännu kan ses i Assisi. Än i dag är det franciskanerna som har uppsikt över de kristna heliga platserna i Heliga landet. På dem och inga andra litade de muslimska myndigheterna.

I Italien gick ryktet att Franciskus var död. Inom rörelsen härskade anarki och splittring. Efter en pilgrimsresa till Heliga landet dyker Franciskus upp, nu sjuk och lidande, vid brödernas stora konvent. Häpnad, glädje och ny optimism sprider sig. Man står dock inför svåra konflikter: hur ska den växande skaran styras? Kan Franciskus vision om fullständig fattigdom, om att avstå från utbildning och böcker, om kringvandrande predikanter utan kyrkliga intyg verkligen upprätthållas? Påven och kardinal Ugolino önskar en kompromiss i dessa frågor, men Franciskus känner att hela hans idé står på spel och värjer sig. Vi sviker den heliga fattigdom som Jesus levde i! Vi sviker Fru Fattigdom! Det **ska gå** att leva direkt efter evangeliets råd om att leva utan ägodelar och bostad. Jesus sade att hans förkunnare inte skulle ta med sig *guld eller silver eller koppar att ha i bältet, ingen påse för färdens, inte mer än en enda skjorta, inga sandaler och ingen stav* (Matt 10:9-10). Och: *Rävarna har lyor och himlens fåglar har bon, men Människosonen har inget ställe där han kan vila sitt huvud* (Matt 8:20). Invånarna i Assisi hade byggt ett hus åt bröderna. När Franciskus upptäckte det försökte han riva det med egna händer och hejdade sig inte förrän de förargade givarna upplyste honom om att huset faktiskt var stadens egendom.

Franciskus kände djupt i sitt hjärta att människors strider beror på jordiska ägodelar och på det andliga högmodet som kommer av tron att man själv är klokast. Därför inga hus och inga böcker (förutom bönboken och Bibeln). Mot sin mästare stod en rad ledande bröder som i samlad flock sa: *Skriv en regel som bröderna kan följa. Annars kan du skriva den för dig själv och inte för dem!* Franciskus drog sig undan, kände att hans livsverk gled ur händerna på honom. Han lyckades dock rädda sina ideal någorlunda i en regel som påven Honorius III sedan godkände år 1223, men Franciskus anade nog att utvecklingen skulle köra över den. Vad kunde han göra? Rädda sin egen själ. Kanske går det att ge sitt liv, bli martyr för Kristus? Det trötta helgonet isolerade sig på berget La Verna i Apenninerna, ständigt betraktande Kristi lidande och hans kärlek till oss. Där inträffar det stora ögonblicket då han förvandlas till Kristi likhet, i den yttersta föreningen med Guds Sons lidande: i en vision såg Franciskus en seraf (ängel) med sex lysande vingar sväva ner till honom (jfr Jes 6:1-3). Den bar bilden av en korsfäst man. Franciskus fylldes av både sorg, glädje och förvåning. Visionen försvann men på Franciskus händer och fötter började det växa fram något som liknade spikar, i hans sida ett sår som efter en lars varifrån blod kom ut och trängde genom hans kläder. Ögonvittnen har senare bekräftat dessa stigmata, för de kunde inte döljas. Från och med nu var allt bara sjukdom (Franciskus blev allt mer blind och kunde knappt gå), predikan, välsignelser och mirakel (och miraklen fortsatte efter hans död). Franciskus hade ingen formell makt längre över sin flock men ryktet om hans helighet spreds med vindens hastighet. Han sågs som en annan Kristus.

Franciskus bröder kom tidigt till Norden och gjorde betydande insatser genom att predika Guds ord för folket och hjälpa alla sorters nödlidande. De etablerade sig i Visby, Söderköping, Skara, Uppsala, Lund, Enköping, Ystad, Trelleborg, Stockholm, Nyköping, Jönköping, Arboga, Linköping, Krokek, Nya Lödöse och Växjö, Malmö, Halmstad och upprättade i Lund 1438 en högskola. 1500-talets reformatorer hetsade mot tiggjarbröderna och till sist fördrevs de, ibland med våld, som i Ystad. Från den tiden möter vi två märkliga franciskaner. Den ene var broder Jacobus de Dacia, halvbror till danske kungen Kristian III och tillhörig konventet i Malmö. Han var den som höll modet uppe hos sina bröder under klostrets upplösningstid och blev sedan en framstående missionär i Mexiko. Den andre var broder Willehad i Ystad, troligen identisk med den Willehad de Dacia, som led martyrdöden i holländska Gorkum 1572 och kanoniserades 1867. De europeiska och sydamerikanska revolutionerna i modern tid, t.ex. i Frankrike, gick också hårt mot Franciskanorden, men den är stor och levande och kommer – enligt en uppenbarelse som dess grundare fick – aldrig att dö.

Bland Franciskus sista ord var detta: *Jag har gjort vad jag skulle göra. Må Kristus lära er vad ni ska göra.* Franciskus kan inte kopieras. Vi blir inte helgon av att härma någon annan. Men du hittar *din väg till helighet* på samma sätt som han: i bönens dialog med honom som dog för dig på korset.

Kyrkans bön på denna dag:

Fader, du som gjorde den helige Franciscus lik din Son, den fattige och ödmjuka, låt oss med glädje följa Kristi spår och i kärlekens glädje förenas med dig

Särskilda läsningar denna dag: Gal 6:14-18 samt Matt 11:25-30

5 oktober

ANNA SCHÄFER (1882-1925)

Den heliga ANNA SCHÄFER från Bayern led under ett kvarts sekel av obeskrivliga fysiska och psykiska smärtor efter ett fall i en stor tvättgryta med kokande vatten. Hon tappade all arbetsförmåga, men offrade sitt lidande till Gud, tröstade andra sjuka, hade visioner och bar – i hemlighet och under femton år – Kristi sårmärken. Den hårt drabbade kvinnan helgonförklarades av påven Benedikt XVI år 2012.

Heliga Anna Schäfer, din kamp mot sjukdom och svaghet förde dig allt närmare din Frälsare och så lät han dig bära sitt eget kors tillsammans med honom. Be för alla som förlamas av svåra arbetsolyckor att de inte förtvivlar utan kan frambära sina lidanden som ett helt speciellt offer för världens räddning.

6 oktober

BRUNO (1030-1101)

Vår kyrkas allra strängaste munkorden, kartusianklostren där tystnad råder, grundades av den helige BRUNO för tusen år sedan. Han drog sig undan världen i besvikelse över korrupta biskopsval. Kartusianerna ber var för sig, och det måste vi också. I avskildheten, inför Honom som ingen kan muta, ber du som den du är, inte som andra ser dig. Där är du trygg.

Kyrkans bön på denna dag:

Gud, du kallade den helige Bruno att tjäna dig i ensamheten. Hör hans bön och gör oss lyhörda för din röst, så att vi tvärs igenom livets händelser är öppna för vad du vil säga oss.

Särskilda läsningar på denna dag: Fil 3:8-14 samt Luk 9:57-62

7 oktober

HELIGA BIRGITTA AV VADSTENA, SVERIGES OCH
EUROPAS SKYDDSPATRON (1303-1373), högtid

HELIGA BIRGITTA AV VADSTENA är den starka svenska kvinnorösten från medeltiden, åttabarnsmamman vars ord kändes som kom de direkt från Gud. Kungar, påvar och vanligt folk fick smaka på barska förmaningar – och tröstande ord – som Birgitta upplevde som budskap från Jesus själv och förmedlade.

Birgitta föddes i 1300-talets absoluta överklass, fadern Birger Persson (död 1327), var lagman i Uppland, den som hade makten att avgöra alla tvistemål och brott utifrån skrivna och muntligt traderade lagar. Även hans far och farfar hade varit lagmän, och även den man Birgitta skulle gifta sig med, Ulf Gudmarsson (och hans far), var lagman. Rättvisan var också för Birgitta det avgörande rättesnöret. Inflytande, rikedom och hög bildning ingick i ämbetet. Birgittas far biktade sig varje fredag och vallfärdade till Sankt Jakobs grav i Spanien (Santiago de Compostela). Hans far, farfar, farfarsfar och farfars farfar hade vallfärdat till Jerusalem. Birgittas mor, Ingeborg Bengtsdotter, även hon mycket from, var av Folkungaätten, som räknade dottern till den danske helgonkungen *Knud* som sin stammoder. Mycket att leva upp till! Birgitta fick en uppfostran som förberedde henne för livet i samhällets topp. En av medeltidens lärdeste, bibelteologen Mathias av Linköping, var hennes förste biktfader. När hon fick sina första privatuppenbarelser var han omedelbart övertygad om att de kom från Gud. Mathias skrev ett entusiastiskt företal till den första samlingen.

Två av Birgittas senare biktfäder – båda hette Petrus Olovsson – skrev några månader efter Birgittas död en kort skildring av hennes liv. Så vet vi att Birgitta, redan innan sin födelse, undkom döden genom att hennes mor, som led skeppsbrott i en havsvik, räddades i land av en bror till kungen. Barnet skulle överleva därför att Gud ville det! Omkring sju år gammal låg hon en natt vaken och fick se ett altare och en kvinna i skinande kläder,

som höll en kostbar krona i handen och frågade om Birgitta ville ha den. Flickan svarade ja och kvinnan (jungfru Maria) satte den på hennes huvud och hon kunde känna det fysiskt. Hon lade sig och synen försvann. En andlig kallelse hade gjort sig påmint – flickan skulle helt tillhöra Gud. Omkring tio år gammal hörde Birgitta en predikan om Jesu lidande och såg i en dröm om natten korsfästelsen som om den hade skett i samma stund. Hon frågade Jesus vem som hade gjort så mot honom och han svarar: ”De som föraktar mig och glömmer min kärlek, det är de som har gjort detta mot mig.” Sedan dess var Herrens lidande, sorgen över den och kärleken till den Korsfäste, ett ständigt tema i Birgittas andliga liv.

Omkring denna tid dör Birgittas mor. Birgitta flyttade till sin moster. Där hör vi om hur hon kämpar förtvivlat med handarbete i silke och guldyg (vi anar en atmosfär av överkrav och stränghet). Mostern kommer in i rummet och ser en annan, okänd flicka som arbetar vid Birgittas sida. Birgitta själv ser inte denna kvinna, som genast försvinner och lämnar ett utomordentligt fint utfört handarbete efter sig som sedan bevaras med vördnad. Var det den heliga Jungfrun? Så tolkades det snart. Något liknande hände senare i livet, när Birgitta en gång hade en svår förlossning. Man såg en kvinna i vita silkeskläder som ställde sig framför den födandes säng och berörde alla hennes lemmar. Alla greps av fruktan. Kvinnan – Maria – försvann lika snabbt som hon kommit och födelsen gick sedan lätt.

Mostern hade sitt ris nära till hands. Det gällde att banka dumheterna ur ungarna. En natt hittade hon flickan Birgitta liggande naken framför sin säng och gråta och mumla något. När hon ville slå till för att få stopp på ofoget sönderföll riset i hennes hand i små stycken. Den förbluffade mostern trodde att flickan hade använt trollformler (sådant var inte ovanligt) men Birgitta sade: ”Jag steg bara upp ur sängen för att prisa honom som alltid hjälper mig.” Birgitta såg en annan gång djävulen i all äcklande vederstygglighet. Men hon visste att han inget förmådde utan att den Korsfäste tillät det – Jesus är Herre i allt.

Birgitta ville bli nunna men fick redan som 13-åring finna sig i att bli bortgift med ovannämnde Ulf Gudmarsson, en 18-åring ur samma socialgrupp. Ulf och Birgitta var avhållsamma i början av äktenskapet medan de bad till Gud (jfr Paulus regel i 1 Kor 7:5) om ett barn som kunde bli hans tjänare. Äktenskapet blev lyckligt, och åtta barn blev det till. Ett av dem skulle senare saligförklaras i Rom (*Katarina* eller *Karin*, som även – efter sin mors död – blev den nya birgittinordens första ledare). Ett annat barn, nunnan *Ingeborg i Riseberga*, betraktades också som helgon, i alla fall lokalt. Birgitta levde också som hustru och mor i sträng självtukt med späkningar, vakor, bön, tårar och fastor med många knäböjningar – enligt tidens ideal, alltid medveten om den Korsfäste. När hon inte sysslade med handarbete, läste hon Bibeln (som hon ägde i partiell svensk översättning) eller om helgonens liv.

Ulfs och Birgittas hem stod öppet för människor i nöd. Varje dag lät de tolv fattiga få äta vid bordet, och Birgitta betjänade dem personligen. Sjuka och utsatta av alla slag

välkomnades – Birgitta såg Jesus i dem. Så höll hon även i ett fattighus där hon betjänade de sjuka som en mor.

Snart kallades Birgitta till hovet för att bli hovdam hos den unge kungen Magnus Eriksson och hans vackra hustru Blanka från Namur. Paret beundrade hennes fromhet, men Birgitta lyckades inte påverka deras världsliga livsstil. 1340 dör hennes yngste son och hon och maken beger sig på pilgrimsfärd till Sankt Olavs grav i Trondheim. Därefter bar det av till aposteln Jakobs grav i Compostela i Spanien (som hennes föräldrar hade gjort), en resa till fots som kunde ta flera år och där man besökte många andra heliga platser på vägen (och gör så än i dag). De två bestämde sig för ett liv helt vigda åt Gud, men knappt hemkommen dog Ulf och begravdes nära Vadstena, i Alvastra kloster, vars ruiner kan ses än i dag.

Och sedan? Birgitta fick starkare uppenbarelser från Gud. När hon ber i ett kapell ser hon ett ljusst moln och en röst talar till henne: ”Kvinna, hör mig!”. Det skrämmer henne rejält – är det djävulen? Hon flyr och tar emot sakramenten. Scenen upprepas några dagar senare, på samma plats, hon flyr igen, men när det sker för tredje gången lyssnar hon och ser och hör i molnet en mansröst:

Kvinna, hör mig! Jag är din Gud som vill tala med dig. Frukta inte, ty jag är allas Skapare och inte någon bedragare. Jag talar inte med dig bara för din skull utan för andra människors frälsnings skull. Hör vad jag säger, och gå till magister Mathias, din biktfader, som är beprövad i att urskilja de båda andarna. Säg honom för min räkning vad jag nu säger till dig. Du skall vara min brud och mitt språkrör, du skall höra och se andliga ting, och min ande skall förbli hos dig till döden.

Teologen Mathias godkände som sagt Birgittas uppenbarelser. Det blev över 600 andliga budskap från Kristus och Maria samt dialoger med helgon och personer i skärselden. Birgitta skrev ner dem på dåtidens svenska, hennes biktfader översatte dem till latin, dåtidens ”engelska” (och på hennes begäran tillbaka till svenska, så att hon kunde kontrollera att det blev rätt). Budskapen är konkreta och profetiska. De tolkar enskilda, ofta namngivna och inflytelserika personers liv och handlande. Kritiken är fullkomligt orädd och ibland hårdsmält. Ett starkt socialt engagemang lyser igenom. Birgitta själv får veta att hon ska grunda en ny orden och låta bygga klostret och den kyrka i Vadstena som vi i dag kallar Blåkyrkan. Kristus gav exakta anvisningar: dubbelklostret skulle bestå av 60 nunnor och 25 munkar och stå under kvinnlig ledning. Allt överskott skulle tillfalla de fattiga. Klostret skulle vara enkelt, men det var fritt fram att anskaffa böcker (som var dyra) och så blev Vadstena ett litterärt centrum under Sveriges medeltid.

Kristus ville få sin brud att ingripa i storpolitiken. Med hjälp av budskapen från himlen försökte Birgitta mäkla fred i det pågående kriget mellan England och Frankrike, vars ödeläggande följder hon själv hade bevittnat under sina resor i Frankrike, dock utan framgång. Hon kritiserade i starka ord kung Magnus planer på ett ”korståg” mot hedniska grannländer när hon upptäckte att syftet var ren erövring (Birgittas kritik mot kungen

användes senare som propaganda när adeln gjorde uppror mot kungen). Den besvärliga samhällskritikern följde Kristi uppmaning att resa till Rom år inför det stundande jubelåret (1350). Där skulle hon förmå påven som bodde i lugn och bekväm exil i franska Avignon att återvända till den stad där påvar ska bo, Rom där apostlarnas gravar finns. Hon litar helt på sina uppenbarelser, och Kristus lovar henne att hon ska få se påven och kejsaren träffas där – en i dåtiden osannolik idé som många säkert har skrattat gott åt. Den blev verklighet när kejsaren år 1367 ödmjukt och till fots ledde påvens häst genom Roms gator. Påven lämnade dock tre år senare Rom, trots Birgittas varningar om att han snart skulle dö. Hon följde efter honom till Frankrike och hann utverka ett partiellt godkännande av sin ordens regler innan förutsägelsen om hans död gick i uppfyllelse. Det Rom, som Birgitta fick se, var förfallet och splittrat mellan olika beväpnade grupper. Peterskyrkan var i uselt skick. Snart skulle hennes visioner orsaka konflikter: de tolkades som stöd för olika politiska intressen, och hon blev rätt impopulär i staden. Så småningom fick hon lämna sin bostad med allvarliga finansiella problem. Birgitta levde i Rom tillsammans med sin fromma dotter Katarina, som nu var änka. Den vackra, ljushåriga flickan uppvaktades ivrigt av hoppfulla friare, som dock alla avvisades. Det är inte svårt att förstå irritationen över den kritiska gumman och hennes särpräglade liv. Mor och dotter begav sig på en tvåårig rundresa till helgongravar i Italien och sedan till Heliga landet – igen på Kristi befallning – där Birgitta fick djupt personliga visioner om Herrens födelse och lidande. År 1373 återkom de till Rom. Birgitta var då sjuk. Hon dog i huset vid Piazza Farnese, det hus som i vår tid genom den heliga Elisabeth Hesselblads ansträngningar åter tillhör birgittinerna. Där kan man besöka Birgittas rum. Den döende kvinnan ville läggas på en hård bordskiva för att liksom sin Herre dö på trä. Den kan ännu beskådas, liksom den tagelskjorta helgonet bar. Birgittas ben fördes i triumftåg upp genom Europa till Vadstena. Där lades hennes skalle – och senare dottern Katarinas – i det vackra sammetsklädda träskrinet som ännu står där. I skrinet lades även den heliga *Ingrids av Skänninges* 100 år äldre skalle.

Reformationen gjorde livet farligt och osäkert för klostret i Vadstena. Klosterkrönikan berättar om övergrepp från statsmaktens och lutheranernas sida. Det är troligt att munkarna har diskuterat hur de skulle skydda de dyrbara relikerna, men vi vet inte om de gjorde något åt saken. Hundra år senare ”räddar” en fransk balettmästare på besök i Vadstena det som han tror är Birgittas skalle, genom stöld. Den lämnas till den franske ambassadören som hemligt tar den med till sitt land. I dag vördas den som äkta i ett birgittinkloster i Holland. Denna skalle har inte DNA-testats, men det har de två som är kvar i Vadstena. År 2010 konstaterades att dessa inte kan tillhöra mor och dotter eller komma från samma tid. Bara Gud vet vad som är sant. Viktigare än Birgittas relik är att vi har hennes uppenbarelser – de talar till alla tider.

Denna högtids läsningar betonar alla *visheten* som människor kan få från Gud. Första läsning är från Vishetsboken (Vish 7:7-14). Kvinnan från en av Sveriges mest inflytelserika släkter föredrog att lyssna till klokheden i Guds röst och leva enkelt framför att bländas av locktonerna från *spiror och troner* och *rikedom* (v.8). Visheten är – som Birgitta – en *moder* (v. 12). *Jag behåller inte hennes rikedomar för mig själv* (v. 13) – det

är som att höra Birgitta själv som generöst öser ur sina erfarenheter. Andra läsningen (1 Kor 2:6-10) tar också upp temat om den hemlighetsfulla visheten som Gud uppenbarat genom Kristus och som *denna världens makter* inte kände till, de som korsfäste *härlighetens herre* (v. 8) – den Korsfäste som Birgitta med så stor andakt betraktade och led med. Evangeliet (Luk 10:21-24) låter oss höra Jesu jubel över Guds sätt att uppenbara sina vägar: de *lärda och kloka* fick inte del av visheten – det fick inte heller *profeter och kungar* i gångna dagar – men de *som är som barn* (v. 21) uppenbaras den för. Varför jublar Jesus över det? För att Guds vishet är så hälsobringande: den låter ringheten triumfera över högmodet, enkelheten över lyxlivet, sanningen över makten.

Vad lär oss Birgitta? Korsets vishet! Kristi medkänsla som vill väcka vår medkänsla. Anser man att vi är dårar om vi vågar tala i hans namn mot dem som räknas som stora i denna värld? Vi vet att våra ögon är *saliga*, för vi ser världen med hans blick (jfr v. 23).

Ur den första uppenbarelsen, kapitel ett:

Jag är himmelens och jordens skapare, en enda i gudomen tillsammans med Fadern och den helige Ande, jag som talade till profeterna och patriarkerna och som de väntade på. För deras längtans skull och enligt mitt löfte förenade jag mig, utan synd och begärelse, med en mänsklig kropp, då jag gick in i det jungfruliga skötet, liksom den strålände solen genom den renaste ädelsten. Liksom solen inte skadar glaset då den tränger igenom det, så fördärvades inte heller jungfruns jungfrulighet då jag blev människa. Jag blev nämligen människa utan att lägga av det gudomliga, och jag blev inte mindre i gudomen tillsammans med Fadern och den helige Ande som styr allt och uppfyller allt, fastän jag med den mänskliga naturen var i jungfruns sköte. Ty liksom skenet aldrig kan skiljas från elden, så kan min gudom aldrig någonsin, inte ens i döden, skiljas från den mänskliga naturen.

Så ville jag att denna kropp, som var ren från all synd, för alla synders skull skulle såras ifrån fotbladet ända till hjässan och spikas fast vid korset. Dagligen offras den nu på altaret, för att människan desto mera skulle älska mig och desto oftare tänka på mina välgärningar. Men nu är jag helt bortglömd, försummad och föraktad och lik en kung som fördrivits från sitt eget rike; i hans ställe väljer och hyllar man den värsta rövare.

Jag ville att mitt herravälde skulle vara upprättat i människan. Jag borde med rätta vara kung och herre över henne, ty jag har gjort och återlöst henne. Men nu har hon brutit och skändat den tro som hon lovade mig i dopet, hon har kränkt och föraktat mina lagar som jag förelade henne. Hon älskar sin egen vilja och avskyr att lyssna till mig. Dessutom håller hon den värste rövaren, djävulen, högre än mig och honom har hon givit sin tro. Denne är verkligen en rövare, ty människans själ som jag har återlöst med mitt eget blod, den rövar han till sig genom att locka henne till det onda och ge henne falska löften. Han rövar, inte därför att han skulle vara starkare än jag, ty jag har en sådan makt att jag kan göra allt med mitt ord, jag är så rättvis att jag inte skulle kunna göra det allra minsta mot rättvisan även om alla heliga bad om det. Men eftersom människan, som fått fri vilja, ger

djävulen sitt samtycke genom att med vett och vilja förakta mina bud, är det inte mer än rätt att människan får erfara hans tyranni. Ty denna djävul, som skapades av mig god men föll genom sin onda vilja, är liksom min tjänare för att straffa de onda. Men fast jag nu är så föraktad, är jag dock så barmhärtig att alla som ber om min barmhärtighet och som ödmjukar sig vill jag förlåta vad de brutit. Dem skall jag befria från den onde rövaren. De som framhärdar i sitt förakt för mig, dem skall jag hemsöka med min rättvisa, så att de som hör mina ord skall bäva och de som erfar dem skall säga: "Ve, att vi någonsin blivit födda och blivit till, ve oss, att vi någonsin retat den majestätiske Herren till vrede".

Men du, min dotter, som jag har utvalt åt mig och med vilken jag talar genom min Ande, älska du mig av allt hjärta, inte som man älskar en son eller en dotter eller sina föräldrar, utan mer än någonting i världen. Ty jag, som skapade dig, skonade inte någon del av min kropp för din skull. Och fortfarande älskar jag dig med en så stark kärlek, att jag, om det vore möjligt, än en gång hellre skulle låta mig spikas fast vid korset för dess skull än avstå från den.

(Svenska Akademiens "Svenska klassiker")

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vår Gud, då den helige Birgitta betraktade din Sons lidande uppenbarade du för henne himmelska hemligheter. Låt oss, dina tjänare, i våra egna lidanden och smärtor se den Korsfästes härlighet uppenbaras.

Särskilda läsningar denna dag: Vish 7:7-17; 1 Kor 2:6-10 samt Luk 10:21-24

8 oktober

DEN SALIGA JUNGFRU MARIA AV ROSENKRANSEN

Herrens år 1571: turkarna ville ta kontroll över Medelhavet för att kunna invadera Europa längs en lång front. Överallt bad man intensivt till Maria om hjälp. Ett fem timmar långt sjöslag vid grekiska kusten avgjorde maktbalansen och räddade vår kristna civilisation. Segern över turkarna tillskrevs rosenkransbönen. Dagens namn – även kallad VÅR FRU AV ROSENKRANSEN – vill påminna oss om henne som alltid står bakom sitt folk och ber för oss (Joh 2:3).

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, ingjut din nåd i våra hjärtan, så att vi, som genom ängelns budskap fått veta att din Son har blivit människa, genom hans lidande och kors når fram till uppståndelsens härlighet.

Särskilda läsningar på denna dag: Apg 1:12-14 samt Luk 1:26-38

9 oktober INGRID AV SKÄNNINGE (1220-1282)
DIONYSIOS AV PARIS OCH HANS FÖLJESLAGARE (dödade 258)
GIOVANNI LEONARDI (1541-1609)

Heliga INGRID FRÅN SKÄNNINGE i Östergötland (inte långt från Vadstena) satsade efter sin mans död allt hon ägde på att grunda ett kvinnligt dominikankloster i sin stad. Hon reste upprepade gånger till Rom för att få påvens stöd för sin stiftelse och verkar ha besökt de klassiska vallfärdsmålen, aposteln Jakobs grav (Santiago de Compostela) och Jerusalem. Ingrid tillhörde en krets av fromma kvinnor kring dominikanbrodern *Petrus de Dacia*, Sveriges förste författare (d. 1289), som skrev på latin med hög litterär kvalitet. Han hade haft den helige *Thomas av Aquino* – också han dominikan – som lärare i Paris. Ingrid levde i övrigt från sin barndom – som man senare skrev i ansökan om att få henne helgonförklarad – ”i bön, bot och goda gärningar”. Ingrid saligförklarades av påven Alexander VI år 1497 – drygt två hundra år efter sin död. Hennes relikier ska efter reformationen ha flyttats till heliga Birgittas relikskrin i Vadstena klosterkyrka – möjligtvis är det hennes kranium där som man år 2010 lyckades datera till ca 1200-talet.

Man skulle vilja veta mer om denna viljestarka kvinna som levde hundra år före Birgitta. Källorna tigger. Ruinerna av Ingrids kloster kan ännu anas i Skänninge. Vädret och årstiderna drar förbi det tysta minnesmärket. Det står kvar där från släkte till släkte och vittnar om okuvlig och hängiven tro.

Kyrkans bön på denna dag:

Gud, med fastor och böner fick den saliga Ingrid tjäna dig och fann så den sanna visdomen, din Son. Gör oss lika trogna i vårt kall som hon, och lär oss att älska dig över allt annat.

Särskilda läsningar på denna dag: Tob 12:6-14b samt Luk 12:32-34

Också i dag:

Biskopen DIONYSIOS (DENIS) av Paris – den förste där – och hans följeslagare, prästen RUSTICUS och diakonen ELEUTHERIUS sändes av påven i Rom omkring år 250 till Gallien för att missionera. Staden på den lilla ön i Seinefloden, som skulle växa och bli fransk huvudstad, verkar ha varit ett framgångsrikt missionsfält. Dock arresterades de tre och efter lång tids fängelse halshöggs de. Kropparna kastades i floden men återfanns, och ett kapell byggdes över deras gravar. Där byggdes senare en stor kyrka som med tiden blev de franska kungarnas gravplats, Saint-Denis.

Under medeltiden ihopblandades denne Dionysios med den gode greken av samme navn som enligt Apg 17:34 kom till tro under Paulus predikan inför areopagen, rådsförsamlingen i Aten (han vördas också på denna dag), och dessutom med en anonym författare som använde hans namn som pseudonym omkring år 500 (numera kallas denne författare för Dionysios *Pseudo-Areopagiten*). Det är tre olika personer, men många generationer av kristna trodde att de var en och samma. Legender florerade såsom att Dionysios efter sin avrättning vandrade iväg med sitt huvud under armen till den plats där hans gravkyrka nu ligger. Det säger mer om den folkliga entusiasmen än om helgonet självt. Men att Paris förste biskop, tillsammans med sin präst och sin diakon, som alltså också vördas i dag, vakar över denna stad och ber för den sedan 1800 år behöver ingen tvivla på.

Kyrkans bön på denna dag:

Himmelske Fader, du sände den helige Dionysios och hans följeslagare att förkunna din härlighet för folken, och du gav den styrka och uthållighet i lidandet. Lär oss att likna dem, som inte fäste sig vid framgången och inte heller krossades av motgången.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Kor 6:4-10 samt Matt 5:13-16

Också i dag:

GIOVANNI LEONARDI lärde sig apotekaryrket och engagerade sig för kyrkans ungdomar, bad och hjälpte fattiga och pilgrimer. Han önskade att inträda i franciskanorden men avvisades, vi vet inte varför. Han blev präst och sattes att predika i sin stad, Lucca. Uppfostran av unga, förbättring av prästernas livsföring samt barmhärtighetsgärningar var hans program. Giovanni möttes av kraftigt motstånd och fick bo utanför staden och kunde endast besöka den under skydd av påven – vi vet inte varför. Det här var på den infekterade och konfliktfyllda reformationstiden, och många misstänkte den reformivrige predikanten för att vara protestant, andra såg honom tvärtom som en agent för inkquisitionen. En del av hans medhjälpare blev präster och grundade en ny kongregation, Regularklerikerna av Guds Moder (de finns ännu, i skrivande stund har de omkring 100 medlemmar). Giovanni fick i uppdrag att förnya det andliga livet i klostren. Han skrev en rad böcker, som dock aldrig publicerades – vi vet inte varför. Han dog 1609 medan han tog hand om en sjuk. Han hade själv blivit smittad. Helgonförklaringen kom inte förrän 1938 – varför så sent? Tiden utplånar spåren – men *kärleken upphör aldrig* (1 Kor 13:8).

Kyrkans bön på denna dag:

Gud, alla goda gåvors givare, du lät den helige prästen Johannes sprida evangeliet bland folken. Lyssna till hans förbön, och låt den sanna tron nå ut till jordens yttersta gränser.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Kor 4:1-2, 5-7 samt Luk 5:1-11

10 oktober

DANIEL COMBONI (1831-1881)

Vem bryr sig om Afrika med alla dess konflikter, epidemier och förtryck? Den helige biskopen DANIEL COMBONI var en ivrig italiensk missionär som ville ge allt för människorna där. Han organiserade missionsarbete som ingen annan trodde skulle fungera, bekämpade slavhandeln, lät afrikaner förkunna för afrikaner. En förbluffande man som blev sporrad av all motgång. Han dog 1881, men hans arbete fortsatte också idag i Afrika. För att det finns dem som bryr sig.

Helige Daniel Comboni, tusentals missionärer arbetar idag i din efterföljd. I Afrika minns man dig med glädje för den stora kärlek du visade. Be för att allt du påbörjat får växa och befästas, och att även vi i det trötta Europa vågar missionera och öppet stå upp för vår tro.

11 oktober

Påven JOHANNES XXIII (1881-1963)

JAKOB GRIESINGER (1407-1491)

När världen överraskades år 2013 av den nye påven *Franciskus* och hans enkla, hjärtliga och spontana stil tänkte många för sig själva: ”Påven JOHANNES är tillbaka!” Och ja – de två har mycket gemensamt.

Angelo Roncalli föddes 25 november 1881 (och döptes samma dag), som det tredje av tretton barn, i en enkel och hjärtegod bondefamilj i den norditalienska provinsen Bergamo. Morgonmätta och arbete på åkrarna var vardagarnas innehåll. Den begåvade pojken fick studera och prästvigdes 1904, blev biskopssekreterare och snart lärare för blivande präster. Under första världskriget fick han tjäna i militärsjukvården och som lasarettpräst – han chockades av vad han fick se där av sårade och förtvivlade soldater, och lärde sig att avsky kriget och dess följder. Den duktige prästen avancerade snart till påvens diplomatiska representant i Bulgarien, sedan i Grekland och Turkiet, och slutligen i Frankrike. Han samlade därmed stor erfarenhet av politikens värld och kyrkans situation i icke-katolska miljöer. Under tiden i Turkiet räddade han hemligt judiska liv undan nazistisk förföljelse. Tusentals östeuropeiska judar klarade sig för att Roncalli utfärdade falska dopbevis.

1953 blev Roncalli kardinal och ärkebiskop av Venedig. Det var en utmärkt post att invänta pensioneringen på, men så skulle det inte bli: både han själv och världen häpnade

när den 77-åriga biskopen valdes till påve efter Pius XII år 1958. Han tog påvenamnet Johannes och vann snart allas hjärtan med sin ödmjuka humor och värme (en rörande scen från hans möten med folkmassorna på Petersplatsen 1962, *Il discorso alla luna*, kan ses på Youtube). Johannes misstänktes av vissa för modernism, något han bestämt avvisade. Han var djupt präglad av sin ungdoms skärseld – tiden som militärpräst under första världskriget. Hans innersta önskan var **fred på jorden** (och försoning mellan de kristna samfundet). *Obædientia et pax* (Lydnad och frid) var hans motto. Hans pontifikat utspelades i skuggan av kalla kriget när världen balanserade på branten till ett allt ödeläggande atomkrig mellan öst och väst. Den ateistiska kommunismen stod där, gigantisk och hotfull i form av en supermakt, Sovjetunionen, och påven kunde känna sig svag och liten, som David inför Goliat, när han tänkte på denna mäktiga motståndare. Ändå kunde han säga: ”Det där ska alltså föreställa kyrkans fiender... men kyrkan har inte fiender.” Han var redo till dialog med alla.

Dagens helgon sågs av många som en övergångspåve på grund av sin ålder, men han överraskade alla genom att inkalla till **Andra vatikankonciliet** (1962-1965) som fick så stora pastorala följder för kyrkan i hela världen. Enligt Johannes själv var idén om detta koncilium en spontan, gudomlig ingivelse – liksom när ett blad faller ned från ett träd. Det skulle ge kyrkan ett *aggiornamento*, sa han (ordet betyder uppdatering, anpassning till förutsättningarna i den moderna världen). Vad menades med det? Det berättas att påven vände sig mot ett fönster och sa att kyrkan behövde frisk luft – ”det gäller att skaka av det kejsarliga dammet som sedan Konstantin har lagt sig på den helige Petrus tron”. Hans kyrkomöte blev den största samlingen biskopar någonsin – 2540 var de, plus observatörer och gäster från andra kyrkor, samt uppemot ett tusen journalister. Vid det magnifika öppnandet steg bondsonen från Bergamo ned från den påvliga bärstolen och gick till fots genom Peterskyrkan mellan raderna av biskopar från alla delar av världen – han ville vara en av dem, inte uppträda som en upphöjd kyrkofurste, och så avstod han från att närvara vid debatterna, så att mötet kunde arbeta utan att ständigt snegla på påven.

Öppningsanförandet denna dag 1962 angav en ny ton av framtidstro: det gällde, menade påven, att inte lyssna till olycksprofeter som bara ser negativt på den moderna världen och tror att allt ständigt förvärras. Signalen var given: fritt fram för nytänkande och debatt. Biskoparna var inte sena att ta upp tråden. När mötesledningen skulle väljas lades ett förslag fram där de flesta av kandidaterna hämtades från det vatikanska ämbetsverket (kurian), där man oroade sig för vilka nymodigheter Johannes stil kunde leda till. De närvarande biskoparna godtog inte förslaget. En belgisk och en tysk kardinal bad om betänketid med hänvisning till att konciliedeltagarna ännu inte kände varandra så väl. Denna inbromsning välkomnades med överväldigande bifall. Nu fick konciliet en helt annan dynamik. Nya kandidater vaskades fram från biskoparna själva. Biskoparna förhöll sig nu även kritiskt till många dokumentutkast från förberedelseskommisionerna. Dokumenten förkastades på löpande band, och helt nya frågor hamnade på dagordningen. Reformivriga biskopar från norra Europa och Nordamerika gick ihop med biskopar från missionsländerna som ville anpassa kyrkans liv till sina folks kulturer. Önskemålen om

liturgisk förnyelse kunde inte stoppas. Några år senare firades mässan överallt i världen på modersmålet, inte på latin. Lekfolket hördes och syntes i kyrkan.

Johannes fick aldrig se frukterna av sitt livsverk. 3 juni 1963 – efter första rundan av koncilieförhandlingar – dog ”den gode påven”. En hel värld sörjde. Efter sig lämnade Johannes en mentalitetsändring i kyrkan: ett biskopskollegium med stärkt självkänsla, positiv till ekumenisk dialog och dialog med den moderna världen och reformer av det kyrkliga livet. Johannes lämnade en oklar situation efter sig. Syftet med hela projektet var från början vagt formulerat, och inga viktiga beslut var klara vid påvens död – allt var frågetecken (”Ska prästerna få gifta sig? Går vi ihop med protestanterna? Hur blir kvinnornas roll? Kan man vara socialist och katolik?”). Resten av arbetet togs upp av efterföljaren, den salige påven Paulus VI – en ordningsmänniska, nära och mångårig medarbetare till Johannes föregångare, Pius XII – och konciliet avslutades 1965. De flesta katoliker välkomnade den nya, öppnare linjen. Andra var bittra, de tyckte reformerna hade gått för långt. Stor besvikelse såg man i de modernare kretsarna över att konciliet inte gick långt nog. Många präststuderande, präster och ordensfolk övergav sin kallelse, ja, rentav kyrkan. Kyrkan betalade utan tvivel ett högt pris för konciliet, men hade säkerligen förlorat mycket fler medlemmar och inflytande om det inte hade ägt rum. Samtidigt gick sekulariseringen i Väst ohämmat vidare. Den moderna livsstilen raserade människornas religiösa och moraliska vanor. Syndamedvetandet försvagades. Praktiserande katoliker gick nu oftare till kommunion, men mer sällan till bikt. Men katolska kyrkan framstod i världens ögon som förnyad och i dialog med alla. Det ingav hopp för framtiden, man kände sig stolt över sin kyrka.

Om Johannes finns en uppsjö anekdoter. Här ett axplock:

Det sägs att han pratade gärna och mycket. Han kunde skoja och blinka med ögat som en ung man. När någon kom med önskemål som han omöjligt kunde gå med på pladdrade han på så att besökaren inte fick en syl i vädret utan fick ge sig av med oförrättat ärende.

Johannes avskydde de pompösa kläder han tvingades bära (”Jag är ju klädd som en persisk satrap!”). Han irriterades över en journalist som insisterade på att stå på knä under en intervju – så brukade han göra för den tidigare påven, Pius XII. Johannes svarade: ”Det är bra att falla på knä när man ber, men inte när man arbetar”. Mannen stod kvar. Då hotade Johannes med att gå sin väg om inte mannen äntligen reste sig och satte sig på en stol. Vid ett annat tillfälle avslöjade påven att han kände sig förödmjukad när människor föll på knä för honom. Det var pinsamt och obehagligt.

När Roncalli var påvens diplomat i Aten under andra världskriget blev det hungersnöd med hundratals döda. Han gjorde vad han kunde för att lindra nöden. När han hörde att en köpman började höja matpriserna för att slå mynt av eländet, stormade han med sin sekreterare mannens lager och hotade skurken med ett kok stryk om han inte återgick till de vanliga priserna.

När han var patriark var Venedig hände det att en ung kvinna hade blivit kär i en fransk lastbilschaufför som hon träffat på stranden Lido vid Venedig. Mannen reste iväg utan att lämna sin adress, hon blev olycklig och sjuk av längtan när han aldrig skrev till henne. Roncalli satte sina kontakter i Paris i gång med att leta rätt på honom. Allt han hade var uppgiften att mannen hade ”blå ögon och ljus hår”. Otroligt nog lyckades man hitta rätt person, men tyvärr visade det sig att han redan var förlovad.

Som påvens diplomat i Frankrike var Roncalli en dag bjuden till officiell middag. Vid hans sida satt en elegant dam, tämligen uringad. Vid efterrätten räckte han henne ett äpple. Hon blev förvånad, men Roncalli sa: ”Ta det, madame, ty först när Eva åt äpplet insåg hon att hon var naken.”

När han ännu var kardinal bemöttes han en gång av en jublande massa, där någon började ropa: ”Det är påve Pius X som har kommit tillbaka!” (en påve som liksom Johannes kom från små förhållanden). ”Pius X?” sa han, ”Så tjock som jag är? Jag liknar honom ju inte ens, och dessutom var han ett helgon!” En gång hörde han två munkar som viskade till varandra att en så tjock människa inte kunde komma in i himlen, där porten ju enligt Herrens ord är smal som ett nålsöga (Luk 18:25). Johannes vände sig till dem och sa: ”Vår Herre som har låtit denna lilla mage växa ska nog se till att den går genom nålsögat!” En dam på gatan utbrast: ”Himmel! Vad han är tjock!” Påven vände sig om och svarade: ”Signora! Ni borde veta att påvevalet inte är en skönhetstävling!”

En morgon var påven försvunnen. Man letade överallt och började diskutera om man skulle kontakta italienska polisen. En schweizergardist hittade Johannes som satt och läste bakom en buske i Vatikanens park. Påven ursäktade sig med att han inte kunde sova och att morgonen var så vacker. Han vill inte störa någon och hade därför smugit ut på promenad.

En tioårig pojke skrev till påven att han inte visste om han skulle bli polis eller påve. Johannes gav honom rådet att bli polis – påve kan ju vem som helst bli!

När man frågade den helige påven från den enkla bondefamiljen i Bergamo vad han skulle vilja göra när konciliet en gång var avslutat svarade han: ”Få arbeta på fältet en enda lång dag med mina bröder.”

Kort innan sin död sade Johannes till sin sekreterare: ”När allt det här är över, så glöm inte att besöka er mamma!”

Påvens allra sista ord på dödsbädden syftade på jungfru Maria: ”**Mater mea – fiducia mea**” – Min moder, min tillit.

Ord av den helige påven Johannes XXIII:

I enkelheten ligger det naturliga, och i det naturliga det gudomliga.

Mötet med folkmassorna, audienserna – vilken tröst!

Man ska lyssna till allt, glömma mycket, förbättra något.

Man ska låta tiden ta sin tid.

Kyrkans bön på denna dag:

Allsmäktige, evige Gud, du som lät den helige påven Johannes inför hela världen framstå som en avbild av Kristus, den gode Herden, låt på hans förbön också oss med överflödande godhet visa vad kristen kärlek är.

Också idag:

Den salige JAKOB GRIESINGER från Ulm i Tyskland var utbildad i glasmåleri men åkte till Italien och livnärde sig som soldat några år. 1441 blev han dominikanbroder och gjorde några av de vackraste kyrkofönstren i Italien (Bologna). Konst kan öppna dina sinnen för Gud. Betrakta långsamt och uppmärksamt. Då ser du det som inte kan ses.

Salige Jakob Griesinger, efter många års sökande fann du din väg, och dina talanger ställdes i Guds tjänst. Det du gjorde blev till glädje för sekler av kristna. Be för var och en av oss idag att även vi hittar den plats i kyrkans gemenskap där vi bäst gagnar Guds ära och människors glädje.

12 oktober WILFRID (634-709)
 EDWIN (584-633)

Den helige biskopen WILFRID var handlingskraftig. 14 år gammal gick han i kloster. Som biskop i 600-talets halvt hedniska England lyckades han genomtrumfa den romerska kyrkas liturgiska seder, så att kyrkan inte gled iväg från påven. Den självsäkre och orubblige biskopen krävde absolut respekt för sitt ämbete. Tre gånger landsförvisades han av kungen, men missionerade bara på andra platser i stället. I Friesland blev han populär när han hjälpte folket att förbättra sina fiskemetoder. Tuffa människor i tuffa tider behöver tuffa biskopar.

En känd och älskad präst i vår tid med samma namn var karmelitbrodern *Wilfrid Stinissen*, flitig författare av böcker med andlig vägledning, som gick bort 2013. Han är inte helgonförklarad – men ber säkert för vårt land och folk hos Gud.

Helige Wilfrid, du lät dig inte förskräckas av världsliga makter i din tid utan hävdade med stor självrespekt din värdighet som kristen och som biskop. Be för din kyrka i

England – och för att även vi kan möta ifrågasättanden och angrepp med öppen panna och tillit till Gud. Amen.

Också idag:

Kung EDWIN av Northumbria (nuvarande England) var gift med en kristen kvinna. Han tog intryck av henne, av lyckliga händelser som inträffade och av ett varmt och vänligt brev från påven Gregorius den store. Men länge tvekade han inför det kristna budskapet och frågade slutligen sina vise män om råd. En av dem påminde kungen om vintertiden, när han sitter till bords i sin sal, omgiven av sina män, när eldstaden brinner och värmer och lyser upp medan stormen tjuger utanför. Då händer det ibland att en liten fågel plötsligt flyger in i salen. Den kommer in genom den ena dörren och flyger ut genom den andra. I det korta ögonblicket när den är inne i salens ljus och värme märker den inte kylan, men när den försvinner utom synhåll återvänder den till vintermörkret. Rådgivaren fortsatte: ”Så kort är människans liv. Vi vet inte vad som föregick, och vi vet inte vad som följer.” Om denna nya lära kunde ge klart besked om detta, då skulle kungen göra väl i att följa den. Rådgivarens ord glömdes aldrig. De förmedlas av den helige *Beda* (700-talet) i hans historia om den tidiga engelska missionen. Edwin lät sig döpas med sina viktigaste män och stärkte kyrkans arbete i sitt rike. Beda skriver om den fred som följde i hans tid: ”Människor säger än i dag att en kvinna med ett nyfött barn kunde gå tvärs över ön, från hav till hav, utan att antastas.” Edwin stupade i ett slag mot en delvis hednisk armé år 633 och vördades av den anledningen som martyr för den kristna tron.

Helige Edwin, när du äntligen tog emot den kristna tron efter mycket övervägande ville du kristna ditt folk, men utan tvång, enbart genom övertalning. Be för alla som går i dina spår att de lyckas vinna människors hjärtan genom sitt exempel och vittnesbörd.

13 oktober

EDWARD BEKÄNNAREN (1005-1066)

EDWARD BEKÄNNAREN – känd som ”den gode kungen” av England – lättade folkets skatter (varvid armén försvagades) och kallade in munkar och lärda som främjade landets religiösa och kulturella utveckling på 1000-talet. Byggandet vid *Westminster Abbey* i London var hans stora projekt och där skrinlades han också. Han är älskad och saknad än idag.

Helige Edward, i ditt folks långa och blodiga historia lyser du som en stjärna av fred och hopp för alla som älskar Gud. Be att trons glädje åter blommar upp i England och överallt där nu otro, cynism och relativism hotar föröda det som våra heliga förfäder byggde

14 oktober

Påven CALIXTUS I (dödad år 222)

Att en före detta slav blev diakon och fick ansvar för katakomberna utanför Rom med alla påvegravarna kunde man väl ta. Men att den helige CALIXTUS sedan valdes till påve var en chock för överklassens kristna i Rom. De valde i protest prästen *Hippolytus* till motpåve. När Calixtus tillät kristna äktenskap mellan slavar och fria var kokpunkten nådd och förtalskampanjer började ("Det sägs att Calixtus en gång rymde från sin ägare"). Den fredlige och flitige påven lät sig inte rubbas. Under kyrkoförföljelserna år 222 kastades han i en brunn och dog. Och Hippolytus? Han höll ställningen som motpåve i sitt protestparti under ytterligare två påvar men försonades sedan med kyrkan och dog också som martyr – och hamnade även han i helgonkalendern (han firas 13/8).

Kyrkans bön på denna dag:

Befria oss, Herre, från allt som tynger, och ge oss styrka genom den helige påven Calixtus liv och död i Kristi spår, så att vi håller ut i det lopp som ligger framför oss.

Särskilda läsningar på denna dag: 1 Pet 5:1-4 samt Luk 22:24-30

15 oktober

TERESA AV JESUS (TERESA AV AVILA, 1515-1582)

Karmelitorden i Sverige har översatt hennes texter, fulla av brinnande kärlek till Gud. Heliga TERESA AV AVILA upplevde som 40-årig nunna Guds kärlek och en djup omvändelse. Det fick henne att resa runt och med smittande entusiasm grunda nya kloster med blomstrande andlighet. Den "stora" Teresa (den "lilla", Thérèse av Lisieux, firade vi 1/10) var mystiker, en människa som känner Guds närhet påtagligt. Måtte vi alla bli mystiker!

Kyrkans bön på denna dag:

Himmelske Fader, genom din Ande sände du den heliga Teresa att visa kyrkan vägen till fullkomligheten. Låt oss finna näring i hennes undervisning och tändas av längtan efter den sanna heligheten.

Särskilda läsningar på denna dag: Rom 8:22-27 samt Joh 15:1-8

16 oktober

HEDVIG (1174-1243)

MARGARETA MARIA ALACOQUE (1647-1690)

GERARD MAIELLA (1726-1755)

Den heliga HEDVIG föddes in i en förnämt bayersk släkt och fick en lysande utbildning hos benediktinnunnor. Av politiska skäl giftes hon bort redan som 12-åring med den 18-årige prinsen, Henrik av Schlesien, och födde sitt första barn året därpå. Efter sitt sjunde

barn önskade Hedvig att enbart leva som bror och syster med sin man, vilket han gick med på. Relationen mellan de unga makarna verkar ha varit förbluffande harmonisk. Hertiginnan arbetade hela sitt liv för att förbättra människors villkor. Bönderna fick lära sig nya jordbruksmetoder, kvinnliga kloster grundades liksom nya städer med kyrkor, sjukhus och ännu fler kloster. Hennes omsorg om de fattiga var exemplarisk – hon tvättade själv deras barn, tog hand om de sjuka och lärde ut Fader vår och vikten av kristen fasta.

Hedvig hade fullt upp att göra med att mäkla fred mellan sina egna söner och mellan hennes make och dennes fiender. När Henrik dog vände lyckan. Hennes egen släkt drabbades av katastrofer, systemen mördades, brodern bannlystes och familjens slott brändes ner. Den fromma kvinnan inträdde i ett cistercienskloster som hon själv grundat. Efter sig lämnade hon världens getingbo av maktstrider – men även sitt exemplariska ledarskap.

Kyrkans bön på denna dag:

Allsmäktige Gud, hör den heliga Hedvigs böner för oss och skänk oss hjälp från höjden genom henne, som visat vad den sanna ödmjukheten är.

Särskilda läsningar på denna dag: Syr 26:1-4, 13-16 samt Mark 3:31-35

Också i dag:

MARGARETA MARIA ALACOQUE

Margareta växte upp i en konfliktfylld miljö där hon – faderlös och sjuklig – först som 24-åring kunde få fram vad hon själv ville bli: nunna. I klostret – som *syster Maria* – hängav hon sig helt åt Jesu heliga hjärta, i djup botgöring för alla synder som begås mot Guds godhet. Hon fick lida, både fysiskt och i form av sina medsystrars förakt. De irriterades av hennes idéer om att en ny kyrklig fest borde införas, som hon menade enligt Guds egen önskan. Teologiska experter som tittade på fallet skakade på huvudet och drog slutsatsen att den förvirrade nunnan borde äta bättre för att komma i balans.

Efter lång tid fick Margareta Maria en ny biktfader – den salige *Claude de la Colombière* – som insåg att hennes inre värld var av enastående värde och behövde dokumenteras. Han fick henne att skriva ned sina andliga erfarenheter och sitt liv, och han lät trycka berättelsen. Margareta Marias vision av Jesu hjärta – brinnande och törnekrönt – spreds överallt och bidrog till att **Jesu hjärtas högtid** infördes i hela kyrkan (slutgiltigt 1856). Äntligen insåg världen vad den överspända och klumpiga systemen var: en av kyrkans största mystiker. Men hemma i klostret plågades hon hela livet av medsystrar som tyckte att hon bara gjorde sig märkvärdig. Margareta Maria bar allt med tålamod. Helgonet dog

under mottagandet av de sjukas smörjelse. Herren, vars hjärta hon hade vördat så intensivt, ville inte vänta längre och hämtade hem sin brud.

Kyrkans bön på denna dag:

Utgjut över oss, allsmäktige Gud, din Ande, som så rikt välsignade den heliga Margareta Maria, så att vi lär känna djupen i Kristi kärlek och uppfylls av hela din fullhet.

Särskilda läsningar på denna dag: Ef 3:14-19 samt Matt 11:25-30

Också i dag:

”Det var statyn av Jesusbarnet som gav mig dessa två bröd.” Alla skrattade ut den fattige pojken GERARD MAIELLA, men han visste att det var sant och tog deras hån som en gåva från Gud. Tidigt föräldralös utsattes han ofta för våld. Som vuxen lyckades han bli munk. När en förvirrad kvinna anklagade honom för att ha gjort henne gravid, lät han bli att försvara sig – av ren artighet. Det gjorde intryck: kvinnan medgav att hon ljugit. Gerard dog ung och kyrkan helgonförklarade den enfaldige brodern som en hjärtlös vuxenvärld kunde svika och kränka, men vars godhet ingen lyckades fördärva.

Helige Gerard Maiella – du bortglömda barn som ingen förstod sig på – av kärlek till Gud valde du från tidig ålder att ta på dig förolämpningar och hån som du inte förtjänade. Be för oss som knappt står ut med kritik som vi förtjänar, och som så lätt skyller ifrån oss på dem som är beroende av oss.

17 oktober

IGNATIUS AV ANTIOKIA (dödad ca 107)

Omkring år 107: romerska soldater har fångslat en kristen biskop och för honom nu i bojor till Rom, där han ska kastas för vilda djur i det nybyggda Colosseum. IGNATIUS AV ANTIOKIA skrev på vägen sju brev till församlingar han kände. Breven är bevarade och vittnar om djup, innerlig förening med Gud. Läs dem på svenska i boken ”De apostoliska fäderna” (Artos förlag) – och känn den gamla biskopens trotsiga hopp, bojorna, rädslan, styrkan!

Kyrkans bön på denna dag:

Allsmäktige, evige Gud, du som pryder kyrkan, Kristi kropp, med martyrernas vittnesbörd, låt den härliga seger vi firar idag, när den helige Ignatius vann evig ära, skydda oss nu och för alltid

Särskilda läsningar på denna dag: Fil 3:17 – 4:1 samt Joh 12:24-26

18 oktober

EVANGELISTEN LUKAS, fest

Den helige LUKAS var läkare (Kol 4:14) och medarbetare till Paulus (2 Tim 4:11; Filem v. 24). Han skrev det tredje (och längsta) evangeliet samt Apostlagärningarna. Centrum i hans budskap är Jesus, syndarnas och de utsattas frälsare, som kom för att ”söka efter det som var förlorat och rädda det” (19:10). Mycket har vi bara genom honom, berättelserna av Jesu och Johannes döparens födelse och barndom (kap 1 och 2), liknelserna om *den förlorade sonen* (15:11-32) och om *den barmhärtige samariern* (10:25-37), om rika och fattiga, om den helige Ande, detaljen om *den gode rövaren på korset* (23:39-43) och många viktiga böner.

Lukas reser med Paulus på den andra missionsresan (antagligen som läkare p.g.a. Paulus svagheter och sjukdomar, jfr 2 Kor 12:7 f) år 49/50 (Apg 16:10) och är även med på tredje resan år 53/58. Lukas mildhet måste ha verkat välgörande på Paulus hetsiga karaktär. De är tillsammans under det svåra mötet med kristna av första generationen i Jerusalem i Apg 21:15-19. Staden och templet där måste ha gjort outplånligt intryck på honom, för han nämner dem väldigt ofta. Vi kan tänka oss att Lukas under Paulus tvååriga fångenskap i romerska militärstaden Cæsarea vid havet (Apg 24:22 ff) har haft rik möjlighet att göra historisk forskning i Heliga landet bland människor som hade levt med Jesus. Han bör ha träffat Maria eller kvinnor som känt henne (jfr kvinnolistan i Luk 8:3 och det faktum att allt i hans barndomsberättelser verkar beskrivas med *Jungfru Marias* ögon). Många av *Rosenkransens mysterier* bygger på vad Lukas har lärt oss om Jesu Moder. Han verkar vara nära Paulus i hans fångenskap i Rom (2 Tim 4:11).

De märkligt oavslutade Apostlagärningarna låter oss ana att Lukas kan ha haft en tredje skrift i tankarna (om Paulus resa till Spanien – jfr Rom 15:24,28 – och kanske Paulus predikningar på Forum Romanum, hans försvar inför kejsaren Nero och hans halshuggning, och kanske även lite om Petrus och dennes död i Rom). Men något kom emellan. En bra gissning är Neros vansinniga massaker på kyrkans medlemmar i Rom under åren 64-67 där också den trogne läkaren kan ha strukit med. Allt förändrades. Den Rom-vänliga linjen i Lukas skrifter blev nu absurd. Ingen tog upp den tråden. Kyrkan hade fått definitiv sektstämpel och gick under jorden.

Festdagens första läsning (2 Tim 4:9-17a) för oss rakt in i den åldrande Paulus vardag. Lukas hjälte skriver från fängelset. Han oroar sig för vinterkylan som närmar sig, ensam och övergiven som han är, han saknar sina anteckningar, känner sig sviken av många men är också full av tillit till Guds makt som verkar i honom. *Bara Lukas är kvar hos mig* (v. 11) – vilken trogen medhjälpare! Evangelieläsningen ger oss Lukas version av Jesu tal till de lärjungar han sände ut att predika (Luk 10:1-9). Vi får intrycket att Jesus hade en genomtänkt missionsplan. Denna plans universella innebörd avslöjar Lukas för oss i Apg 1:8: kyrkans röst skulle nå ut till alla folk, *ända till jordens yttersta gräns*. Det är ord som Lukas skriver med stor glädje.

Fira denne kyrkans tidiga tjänare i dag genom att läsa i hans dubbelverk, evangeliet och Apostlagärningarna. Släpp in den milde och kloke berättaren i ditt hem, låt honom måla sina porträtt av Jesus och Maria i ditt hjärta!

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vår Gud, du utvalde den helige Lukas för att röja din kärlek till de fattiga. Låt oss, som med stolthet bär det kristna namnet, hålla ut i bön med ett hjärta och en själ, och låt alla folk se din frälsning.

Särskilda läsningar denna dag: 2 Tim 4:9-17a samt Luk 10:1-9

19 oktober

JEAN BRÉBEUF, ISAAC JOUGUES OCH DERAS
FÖLJESLAGARE (dödade 1649)
PAULUS AV KORSET (1694-1775)

När irokeserna 1640 besegrade huronerna i stamkrig tillfångatog de också åtta jesuiter som missionerade bland indianerna och levde som de. De heliga JEAN BRÉBEUF och ISAAC JOUGUES och deras medbröder dog efter långa obeskrivliga plågor vid segrarnas tortyrpålar. Till sist åt man upp deras hjärtan. Men Gud är störst: idag är även irokeserna till största delen katoliker.

Kyrkans bön på denna dag:

Vår Fader i himlen, du som helgade din kyrkas första början i Nordamerika genom de heliga Johannes och Isaks och deras följeslagares predikan och martyrdöd, låt oss, på deras förbön, få se hur detta deras utsäde bär frukt i dag och alla dagar.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Kor 4:7-15 samt Matt 28:16-20

Också i dag:

PAULUS AV KORSET grundade passionisternas orden, som även verkar i vårt stift (vår f. d. hjälpbiskop William Kenney, i skrivande stund verksam i Birmingham, tillhör denna orden). Paulus idé var att kombinera ett strängt munkliv i bön och ensamhet med aktivt predikande för fattiga – huvudtemat för förkunnelsen skulle vara Kristi lidande. Själv var han en mycket efterfrågad predikant och mycket asketisk. Rykten om mirakel följde i hans spår. Hans brev är bevarade – de är skrivna i en lätt stil och är fulla av entusiasm och humor. Tre av dem återges i boken ”Hans kors är mitt hjärtas glädje” (Bokförlaget Pro Veritate, 1981) tillsammans med hans andliga dagbok och texten ”Mystisk död” (om att

ge upp det egna jaget så att Gud kan ta plats i själen), som skrevs till en nunna år 1760 men sedan försvann och sensationellt återfanns 1976. Under 1800-talet spred sig passionisternas orden till länder utanför Italien och verkar nu i många länder med ca två tusen medlemmar, varav de flesta är präster. Det finns även systrar och en lång rad andra rörelser knutna till passionisterna och deras spiritualitet.

Kyrkans bön i dag:

Herre, vår Gud, hör den helige Paulus böner för oss, och lär oss att som han i kärlek omfatta Kristi kors och modigt bära det.

Särskilda läsningar på denna dag: 1 Kor 1:18-25 samt Matt 16:24-27

20 oktober

WENDELIN (ca 550 – ca 617)

Den helige WENDELIN ska ha kommit från Skottland till Trier i Tyskland under slutet av 500-talet och levt där som eremit. Wendelin älskade ett berg, dit han ofta gick för att be när han vallade får. Det tog slut när munkar fick honom att bli abbot i deras kloster. När han dog begravde de honom, men nästa dag låg hans kropp bredvid graven. De förskräckta bröderna lade hans kropp på en oxkärra och lät oxarna gå vart de ville. De gick till eremitens älskade berg, och då begravdes han där. Staden *S:t Wendel an der Saar* växte upp runt hans gravkyrka. Den är ännu idag en vallfärdsort – 1400 år efteråt. Sökandet efter Gud kan inte dö.

Helige Wendelin, du drog dig undan för att leva helt i bön, och du fann Guds närvaro i naturens avskildhet. Be för oss som oroas av vardagslivets yttre bestyr att vi alltid bevarar en fast tillflykt i vårt hjärta, en ostörd helgedom där vi kan vila i Gud. Amen.

21 oktober

HILARION (ca 291-371)

Den helige Hieronymus skrev i en bok om berömda munkar (= hans egna förebilder) om dagens helgon HILARION ungefär 20 år efter dennes död. Hilarion var från en plats nära Gaza i Palestina. Han sändes av sina hedniska föräldrar till storstaden Alexandria i Egypten för utbildning, men där blev han kristen. Han var då 15 år gammal och ville möta den kände eremiten Antonius. Han uppsökte honom i öknen, och där anlade han munkdräkt och bestämde sig för att liv i Antonius efterföljd. Under två månader undervisade den gamle ökenfadern sin adept i det asketiska livet. Hilarion kände sig störd av de många som ständigt kom på besök. Han ville börja ett isolerat eremitliv så som Antonius hade gjort det i början, och åkte hem till Palestina med några munkar. Där visade det sig att hans föräldrar hade gått bort. Halva sitt arv skänkte han åt sina bröder,

andra halvan åt fattiga, inget behöll han för sig själv, efter förebilder i Skriften (Luk 14:33; Apg 5:1 ff).

Det var en viljestark ung man som tog sig an livet i bot och försakelse. Han var fast besluten att fly från världens glädjeämnen för att uppnå himmelriket. Den unge asketen slog sig ned i ett farligt öde område där rövare och mördare härjade, fast alla försökte avråda honom. Han flyttade från plats till plats på grund av överfall och hade som Jesus ingen plats där han kunde vila sitt huvud (Matt 8:20). Femton fikon var vad han åt per dag. Han brukade jorden och började fläta korgar som de egyptiska ökenfäderna för att inte vara sysslolös (jfr 2 Thess 3:10). Först bodde han i en liten hytta av gräs, senare byggde han sig en cell – knappt större än en grav. Botdräkten som han bar tvättades aldrig. Hilarion lärde sig Bibeln utantill och reciterade ofta ur den när han var klar med sina psaltarböner. Djävulen angrep honom fysiskt med slag, hån och skratt.

En dag hittade traktens rövare den gömde pojken och frågade om han inte var rädd för dem. Hans orädda inställning, även inför dödshot, gjorde intryck. Rövarna lovade att leva ett bättre liv.

En barnlös kvinna uppsökte helgonet i öknen. Hon bad så länge om hans förbön att han tvingades bry sig. Han såg upp mot himlen och bad henne förtrösta på Gud. Året efter hade hon en son. En annan kvinna insisterade på att han skulle lämna sin cell och komma med henne tillbaka till Gaza där hennes tre söner låg döende i malaria. Hilarion vägrade bestämt att återvända till en stad, men hon grät så mycket att han till sist gick med och botade dem. Detta väckte uppseende, många unga män kom till tro på Kristus och blev munkar. Så blev Hilarion för Palestina vad Antonius hade blivit för Egypten: grundare av munklivet. De två pionjärerna hade gränslös respekt för varandra: Antonius kallade Hilarion för en morgonstjärna som gick upp i gryningen. Hilarion svarade genom att kalla sin läromästare för en pelare av ljus som lyste upp jordkretsen.

Hieronymus samling av anekdoter om Hilarion är många. Några exempel:

Ur en rik man fördrev han en mängd demoner. Tacksamt ville den rike sedan ge sin räddare gåvor men denne avböjde: det skulle kränka Gud och kunde leda till att demonerna kom tillbaka, förklarade han.

En kristen man som sysslade med hästsport bad Hilarion om hjälp att vinna ett lopp, där medtävlaren dyrkade guden Marnas. Motståndarlaget hade en trollkarl vars magi hjälpte deras hästar och bromsade den kristnes. Hilarion ville först inte ha med saken att göra men förstod snart att eventet syftade till att förhåna kyrkan i Gaza. Då gav han mannen något vatten som han skulle bestänka sina hästar och sitt stall med (liksom vi i dag ibland välsignar med vigvatten). När loppet startade ville inget fungera för avgudadyrkarens djur och vagnar. Från läktarna hördes ropen: ”Marnas besegrades av Kristus”. Det förbittrade motståndarlaget krävde att Hilarion skulle straffas för kristen trolldom. Så skedde inte. Däremot blev många kuskar kristna.

När Julianus ”avfällingen” kom till makten och ville återupprätta den hedniska religionen i romarriket vände sig staden Gaza mot Hilarion. Man förstörde hans kloster, han dömdes till döden och efterlystes. Hilarion reste omkring tills han hörde att kejsaren Julianus var död och hans kampanj hade kollapsat. Man erbjöd honom att återvända till sitt kloster, men Hilarion längtade efter den fullständiga ensamheten med Gud och åkte med en båt till Sicilien, inkognito. I Peterskyrkan skrek en demon i en man att Hilarion hade kommit till Sicilien. Mannen uppsökte helgonet och demonen drevs ut. Ingenstans kunde Hilarion gömma sig, fast han inget hellre ville annat än vara ensam med Gud. Demoner avslöjade honom, eller mirakel hände, vart han än kom. Rastlöst flyttade helgonet från ort till ort. 80 år gammal dog han på Cypern.

Fornkyrkan asketiska hjältar utmanar oss kristna i dag. Hur seriös är vår fromhet om den inte innehåller fasta, ånger, tårar, botgöring och ensam bön, om vi inte ens orkar fasta på fredagar eller avstå från något under fastetiden? Vi ska inte glädjas åt ökenfädernas självmisshandel och frivilliga svält utan över deras beslutsamhet och kärlek till Kristus. Kristus fastade hela fyrtio dagar i öknen och de ville följa honom i detta hela livet.

Högmodet är en livslång frestelse – man tror sig bättre än andra. Den låg alltid snubblande nära de heliga munkarna i öknen, som hade lyckats kuva sina jordiska begär. Hilarion besegrade även denna frestelse. Det berättas att en biskop hade besök av Hilarion. Vid måltiden serverades det fågel. Då sa Hilarion till biskopen: ”Förlåt mig, men sedan jag tog munkdräkten har jag inte ätit något slaktat”. Biskopen svarade honom: ”Med mig är det så, att sedan jag tog munkdräkten har jag inte låtit någon somna osams med mig, och jag har inte somnat osams med någon”. Hilarion sa då: ”Förlåt mig, din livsföring är bättre än min”. Han insåg att det var något större att inte låta solen gå ner över sin vrede, som Skriften säger (Ef 4:26), än att fasta och avstå från kött. Kärnan i hans askes var *ödmjukhet*.

Helige Hilarion, med stor beslutsamhet tog du på dig ökenlivets faror och besvär för att leva enkelt och i Guds närhet. Be för oss, som så ofta skyr minsta ansträngning, att Gud fyller oss med något av den kraft som fick dig att ge allt för honom.

22 oktober

Påven JOHANNES PAULUS II (1920-2005)
ABERTIUS (100-talet)

Vem, som levde då, glömmer dagen då JOHANNES PAULUS blev påve 1978? Eller då han blev skjuten 1981? Eller hans besök i Norden år 1989? Påven bad vid heliga Birgittas relikskrin i Vadstena och firade mässa i borggården med sjungande ungdomar. Han besökte Sankt Eriks skrin i Uppsala domkyrka och lade en blomma på Svenska kyrkans legendariske och ekumeniskt sinnade ärkebiskop *Nathan Söderbloms* (död 1931) grav. Vid en familjemässa på kullarna i Gamla Uppsala – centrum för forntidens hedendom –

satt påven på en stol från 1100-talet, tiden då Sverige började befästas i den kristna, katolska tron. En minnessten markerar i dag platsen för denna historiska mässa.

Vem glömmer Världsungdomsdagen i jubelåret 2000, då påven fick två och en halv miljon ungdomar till Rom? Alla gator intogs av kyrkans jublande ungdomar.

Karol Wojtylas historia sträcker sig mycket längre tillbaka. Han hade del i sitt folks plågor under nazismen. En januaridag 1945 hittade han en 13-årig sjuk judisk flicka – Edith Zierer – som lämnat ett befriat koncentrationsläger men knappt orkade gå. Karol, prästkandidat, såg henne och gav henne te och en smörgås. Hon kände sig för trött att äta, men han förmådde henne att göra det. Hon reste sig och föll ihop. Då bar han henne genom snövädret fyra kilometer till en tågstation. Med sin lugna och starka röst berättade han för flickan om sin egen familjs lidande och uppmuntrade henne att kämpa. Hon förstod att denne man inte var där för att omvända henne, utan bara för att rädda henne.

Karol Wojtylas egen barndom skakades av moderns död 1929 – just innan han skulle motta sin första heliga kommunion. Pojken hämtade styrka vid tanken på Guds moder Maria.

Karol blev flitig ministrant. Samtidigt fick han smak för poesi och amatörteater och började drömma om att en gång resa jorden runt. Katolska pojkar spelade ofta fotboll mot judiska pojkar. Karol spelade ofta i det judiska laget. En judisk lekkamrat blev hans nära vän och förblev så hela livet. Karol sägs även ha haft känslor för en judisk flicka. Under intryck av utvecklingen i det nazistiska grannlandet Tyskland började det även i Polen att höras aggressiva röster mot judar. Karol stod helt oförstående inför det och måste ha glatts när påven Pius XI i september 1938 i helig vrede angrep antisemitismen med orden: ”Genom Kristus och i Kristus är vi Abrahams andliga ättlingar. Det är inte möjligt för en kristen att delta i antisemitism. Andligt sett är vi semiter.”

Tyskland och Sovjetunionens koordinerade anfall på Polen september 1939 avbröt Karols studier. Alla universitetslärare lockades till ett möte varifrån de omedelbart deporterades till tyska koncentrationsläger. Karol tvingades arbeta på fabrik för att undgå deportation. Samtidigt deltog han i teaterverksamhet som han dock lämnade för att läsa vid ett underjordiskt prästseminarium. Tyskarna sökte efter honom: han stod på en lista över möjliga motståndsmän. Karol kom undan och läste vidare, gömd i biskopshuset. Det var onda tider: tre tusen polska präster (fyra biskopar), munkar och nunnor dödades under Andra världskriget.

Allhelgonadagen 1946 blev Karol prästvigd, fortsatte sina studier i Rom, blev filosofie doktor 1948 och blev sedan hjälppräst i en landsförsamling och studentpräst i Kraków. Han åkte gärna med ungdomarna på utfärder, vandrande, paddlande, cyklande eller skidande. Mässorna firades på improviserade altaren som kunde bestå av upp-och-nervända kajaker och med kryssade paddlar som krucifix. Med dessa ungdomar besökte han blinda och sjuka eller hade filosofiska och teologiska diskussioner.

Polen blev efter kriget en östblocksstat, dominerat av Sovjetunionen och dess intressen. Befolkningen var mer enhetligt katolsk än någonsin (Polens nya gränser efter kriget och det faktum att Polens judiska minoritet så gott som utplånats skapade ett land med 95 % katoliker). Regimen hölls inte uppe av folket utan av rädslan för Ryssland och Stalin. Fängelse väntade alla som motverkade den nya ordningen. 1952 blev Polen officiellt ”folkrepublik” enligt ryskt mönster. Polens kardinal Wyszynski predikade mot regimens försök att undantränga religionen från befolkningens liv och hamnade i fängelse. Fader Wojtyla utnämndes till professor i filosofisk etik vid det enda kvarvarande katolska universitet, i Lublin, där många av lärarna redan var arresterade. Han blev populär som lärare bland de studerande för sin varma och generösa stil. Med dem var han avslappnad och informell.

År 1958 vigdes Karol till biskop, den yngste i Polen någonsin. Även nu fortsatte han sina naturvandringar med ungdomar. Som biskop deltog han aktivt i andra Vatikanconciliet och engagerade sig särskilt för dekretet om religionsfriheten, *Dignitatis humanae*, och pastoralkonstitutionen *Gaudium et spes*, om kyrkan i den moderna världen. 1964 blev han ärkebiskop av Kraków, och miljontals människor samlades för att få en glimt av händelsen. Två år senare kunde den nye ärkebiskopen tillsammans med folkskarorna fira tusenårsjubileet av kristendomen i Polens nationalhelgedom, *Czestochowa*, platsen där bilden av den svarta Madonnan kan ses. I en rapport av kommunistiska säkerhetspolisen beskrivs Wojtyla som en ”intellektuell” bland Polens biskopar. Han ”förenar folklig fromhet med katolsk intellektualism... än så länge inte inblandad i aktiviteter riktade mot staten”. Den bilden skulle snart nyanseras.

Den ateistiska regimen ville 1960 skapa en industristad utan kyrkor (Nowa Huta). Då protesterade arbetarna och köpte en bit mark där de satte upp ett provisoriskt krucifix medan de väntade på att kunna bygga en kyrka. 1967 upphöjdes biskop Wojtyla till kardinal. Som sådan lade han 1969 grundstenen till den första kyrkan i Nowa Huta (från Peterskyrkan i Rom, en gåva av Paulus VI). Han invigde den 1977, ett steg som väckte uppseende i hela världen. Tillsammans med kardinal Wyszynski förkroppsligade han nu det polska folkets hopp om frihet. Konflikten mellan staten och kyrkan som hade folket på sin sida trappades ständigt upp. Situationen blev allt mer ohållbar.

När kardinal Wojtyla fick höra att den nyss valde påven Johannes Paulus I dött efter bara 33 dagar i sitt ämbete blev han blek och chockad. Kanske anade han att han stod i tur. Möjligen tänkte han på den helige *Padre Pios* ord till honom under en bikt i hans ungdom (”en dag ska du lyftas till kyrkans högste ämbete”). Han trodde själv att denna profetia hade uppfyllts i och med hans kardinalsutnämning. Nu tvingades han för andra gången på kort tid åka till ett påveval i Rom (i Italien missade han bussen till Rom för att han besökte en sjuk vän och tog sig ett dop i havet – han fick lifta in till staden). Med sig hade han returbiljetten som han aldrig fick användning av: den polske kardinalen, okänd för världen, blev vald till kyrkans allra högste ämbete. Han tog namnet JOHANNES PAULUS II. En icke-italienare som påve, det hade man inte haft på 455 år. Den

kommunistiska världen reagerade med irritation. Jublet hemma i Polen kunde inte ta slut. Den nye påven reste dit så snart han kunde – 10 miljoner polacker, var tredje invånare i landet, gav sig iväg för att välkomna honom. ”Var inte rädda!” uppmanade han massorna. De skanderade: ”Vi vill ha Gud! Vi vill ha Gud!” Han angrepp inte den kommunistiska regimen direkt (det hade kunnat sluta i ett blodbad) utan stärkte känslan av kristen sammanhållning. Denna mjuka revolution stod makthavarna hjälplösa inför. En våg av optimism, och även förnyat hopp om frihet, sköljde över landet och över hela det kommunistiska Östeuropa. Snart blomstrade de, fria fackföreningsrörelsen ”Solidaritet”. Regimen kunde inte hålla utvecklingen tillbaka. Sovjetunionen hotade med invasion för att återställa lugnet. Det sägs att påven då ringde upp Sovjets ledare och sade att om man tänkte anfälla Polen skulle han själv stå i första ledet vid gränsen. Invasionen blev inte av. Diktaturen kunde inte utan stöd av sovjetisk militär stoppa den nya friheten. Droppen urholkar stenen! I Polen är Johannes Paulus nationalhjälte och kommer alltid att så vara.

Ett attentatsförsök gjordes mot påven den 13 maj 1981: en turkisk kriminell sköt och sårade påven (och två kvinnor) på Petersplatsen. Påven överlevde attacken och besökte senare attentatsmannen i fängelset och förlät honom. Det spekulerades länge i denne mans kopplingar till östeuropeiska agenter, men inget kunde bevisas. Mannen släpptes 2010. Han dök upp i Vatikanen 2014 och lade vita rosor på Johannes Paulus grav. Hans begäran att få träffa påven Franciskus avsågs.

Kommunismens kollaps åren efter attentat och de övriga milstolparna i den helige Johannes Paulus pontifikat är världs- och kyrkohistoria. Så även hans enorma produktion av texter, hans 14 encyklikor, *Katolska kyrkans katekes*, hans över 100 pastorala resor till alla världens hörn, Världsungdomsdagarna med miljontals ungdomar kring honom, dialogen med judarna och andra religioner. Påven påverkade politiken i en lång rad länder, påtalade orättvisor, lyfte fram människolivets värdighet och okränkbarhet från konceptionen till den naturliga döden, motsatte sig dödsstraff, kritiserade apartheid i Sydafrika, tog strid för kyrkans sexualetik, försökte förhindra Irakkriget 2003, predikade mot maffian på Sicilien – listan kan göras lång. Han kanoniserade 483 helgon och saligförklarade 1 340 personer, fler än de senaste 500 årens påvar hade gjort tillsammans. En stor del av kyrkans nu levande biskopar och kardinaler är utnämnda av honom – så satte denne påve sin prägel på världskyrkan för lång tid framåt.

Vid hans begravning deltog den största samlingen statsöverhuvuden som världen någonsin skådat. På Petersplatsen sågs banderoller med krav om omedelbar helgonförklaring (”SANTO SUBITO!”). *Johannes Paulus den Store* kallades han genast, det kan mycket väl bli hans titel i framtiden. Kardinal Josef Ratzinger, hans nära medarbetare genom många år, ledde gudstjänsten. Han valdes till efterträdare som *Benedictus XVI*, avgick dock 2013 och lever som emeritus.

Under andra Vatikanconciliet missade Karol Wojtyła inte ett enda möte och som påve stod han helhjärtat bakom alla reformerna. I ett uppskattat tal under conciliet sa han att kyrkan bör vara ”i” världen och inte ”över” den: vi ska ledsaga och hjälpa människor att

hitta trons sanning, inte predika tron ovanifrån. Men han insåg också att kyrkan var hotad av splittring. Många katoliker ogillade Johannes Paulus för hans fasta ledarstil. Men de flesta kritiker har nog i efterhand insett att det var tack vara denna stil som kyrkan höll ihop och kom i balans efter kriserna efter konciliet. Vår tids störste påve är nu helgon och inte utan skäl. Det är bara att tacka Gud för allt vi fick genom honom.

Kyrkans bön denna dag:

Gud, rik på barmhärtighet, du som ville att den helige påven Johannes Paulus skulle förestå hela din kyrka, låt oss ta lärdom av hans undervisning, så att vi helt öppnar våra hjärtan för den frälsande nåden från Kristus, människans ende återlösare.

Också idag: ABERKIOS (död ca år 200)

Aberkios-inskriften, funnen 1882, är en gravinskrift från Hierapolis (i dagens Turkiet), författad av biskopen Aberkios i slutet av 100-talet, avsedd för hans egen grav. Stenen bekräftar traditionens uppgifter om denne biskop från fornkyrkan, som man i östkyrkan firar i dag. Det var förföljelsetider, så han använde kodspråk, obegripligt för icke-kristna (kommunionen kallas Fisken och kyrkan Drottningen). Aberkios uppfattar kyrkans katolicitet som samhörigheten i eukaristin från Rom i väst till floden Eufrat i öst.

Helige Aberkios, på din gravvård skrev du ödmjukt att man skulle be för dig efter din död. Vi gläds åt denna hälsning från kyrkans tidiga dagar, som Gud låtit oss upptäcka. Må du be för oss som ännu vandrar i detta liv att vi en gång får träffa dig där du nu är.

23 oktober JOHANNES (GIOVANNI) AV CAPISTRANO (1386-1456)

Är du helig förvandlar du livets besvikelser till engagemang för andra. JOHANNES (GIOVANNI) AV CAPISTRANOs släkt närmast utrotades i meningslösa småkrig. Giovanni "lämnade världen" som man sade på 1300-talet, och blev franciskanmunk. Gud fyllde honom med enastående gåvor som predikant, författare och undergörare. Vad vill Gud göra genom dig?

Kyrkans bön på denna dag:

Himmelske Fader, du sände den helige Johannes till ditt folk med tröst och hjälp i svåra tider. Ställ oss under ditt trygga värn, och ge din kyrka fred och enhet.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Kor 5:14b-20 samt Luk 9:57-62

24 oktober

ANTONIO MARIA CLARET (1807-1870)

”Den som verkligen älskar Gud älskar nästan. Han önskar och strävar efter att alla här på jorden skall mättas, göras lyckliga och saliga i det himmelska hemlandet”, skrev den helige spanjoren ANTONIO MARIA CLARET, folkmissionär i sitt hemland och sedan biskop på Kuba. Står du för din tro och bryr dig om din nästas behov, då missionerar du.

Kyrkans bön på denna dag:

Fader, du stärkte den helige Antonius Maria med enastående kärlek och handlingskraft i uppgiften att utbreda ditt rike. Hör hans bön och lär oss att söka din rättfärdighet, så att vi vinner människor för Kristus.

Särskilda läsningar på denna dag: Jes 52:7-10 samt Mark 1:14-20

25 oktober

CRISPINUS och CRISPINIANUS (dödade under 200-talet)

”Sätt skor på hans fötter” sa den gode fadern i evangeliet, när den förlorade sonen återvände hem (Luk 15:22). De heliga bröderna CRISPINUS och CRISPINIANUS från 200-talet var skomakare i Gallien, men de tog inte betalt av fattiga. De ville förkunna evangeliet och avrättades efter tortyr av romerska myndigheterna. Att arbeta för andra, att berätta om din tro och ta emot smällar från en oförstående värld – blir det så under din dag i dag?

Helige Crispinus och Crispinianus – ni ville efterlikna den gode aposteln Paulus som alltid arbetade med sina händer och förkunnade med sin mun. Må vi på er förbön förvandla vår vardag till ständig tjänst åt Gud och åt människor i nöd.

26 oktober

CEDD (död 664)

600-talets England var fortfarande missionsland. Inifrån splittrades kyrkan av tvistefrågor om t.ex. rätt datum för påsken. Utifrån hotades klostren av danska vikingar. Den helige CEDD, biskop och abbot, grundade i denna svåra tid nya klostergemenskaper och bidrog till att kyrkan följde den romerska kyrkans bruk och förblev katolsk.

Helige Cedd, när du reste runt och byggde upp kyrkan bland de engelska stammarna fick du möta konflikter som splittrade gemenskapen. Be för oss, som idag kallar oss kristna, att vi alltid förblir i kyrkans enhet, samlade kring enhetens tecken: påven i Rom.

27 oktober

FRUMENTIUS (död ca 380)

Kristendomen kom tidigt till Etiopien (Apg 8:26-40), men när den helige FRUMENTIUS från Libanon år 316 som pojke tillfångatogs och blev personlig slav åt kungen i Axum tog det fart. Som en annan Josef i Gamla testamentet upphöjdes han till en hög befattning i staten och kunde låta köpmän från Rom bygga kyrkor på etiopisk mark. Nya kristna församlingar växte fram och Frumentius åkte till den kände biskopen *Athanasius* i Egypten för att be om en biskop till sitt land. Athanasius biskopvigde Frumentius på fläcken.

Helige Frumentius, du främmande slav som räknas som Etiopiens apostel, alltid längtade du hem, men du valde att tjäna det folk som tog din frihet genom att ge det din kärlek och din tro. Be för det hårt drabbade Etiopien i vår tid som plågas av inre konflikter och fattigdom, och be för oss som har det bättre, att vi alltid är beredda att ställa oss i evangeliets tjänst.

28 oktober

APOSTLARNAS JUDAS TADDAIOS OCH
SIMON KANANAIOS, fest

Kyrkan firar fest på detta datum för två av Jesu tolv heliga apostlar: JUDAS TADDAIOS (inte förrädaren Judas) som ställde Jesus en fråga i Joh 14:22. Man brukar vända sig till honom i ”omöjliga fall”. SIMON KANANAIOS är seloten, ivraren (inte Simon Petrus). De framställs ofta i konsten med de verktyg de dödades med: Simon med en såg och Judas med en klubba.

Judas Taddaios är väl identisk med ”Jakobs bror” Judas i Luk 6:16 och Apg 1:13 (Bibel 2000 översätter här med Jakobs ”son” i stället för ”bror”, men båda översättningar är möjliga). De bör i så fall vara han som skrev Judasbrevet (se Judas brev, v. 1) i slutet av Nya testamentet. Kyrkohistorikern *Eusebios* från 300-talet känner till en berättelse från en viss *Hegesippos* (100-talet) om Judas sonsöner. Mellan år 81 och 96 ställdes de inför kejsaren Domitianus, anklagade för att vara kristna. De redogjorde för sin tro på Kristus och sade att hans rike inte var i denna världen. Det ska komma i tidens fullbordan. De var enkla arbetande bönder och visade fram förhårdnader och valkar i händerna som bevis. Kejsaren, berättar *Hegesippos*, frigav föraktfullt de modiga bekännarna. Då blev de ledare inom kyrkan.

Festdagens läsningar fokuserar på apostlarna som vår kyrkas fundament. De är golvet under dina fötter. Detta golv vilar på ännu ett golv, *profeterna*. De två golven bär dig även när du inte skänker dem en tanke. Du får själv bli en levande byggsten (jfr 1 Pet 2:5). Ja den mäktiga katedralen som är rest med Kristus som *hörnsten* (Ef 2:20) har planerats så att även du kan bli en del av den. Det var meningen från början. Jesus har på berget, i ensamhet och bön inför Fadern, tänkt ut hur grunden skulle läggas (Luk 6:12). Även Judas Iskariot hade en plats där men föraktade den och blev förrädare. *Vår* Judas, dagens ena helgon, är kvar för alltid, liksom Simon, den andre, och deras namn är inristade på två

fundamentstenar i *den heliga staden*, som en dag ska komma ner från himlen (Upp 21:2-14). Må vi få bo där med dem.

Kyrkans bön denna dag:

Evige Fader, genom apostlarna har vi lärt känna dig. Hör de heliga Simon och Judas, som ber för oss, och låt din kyrka växa med nya människor som kommer till tro.

Särskilda läsningar på denna festdag: Ef 2:19-22 och Luk 6:12-19

29 oktober

NARCISSUS (död ca 215)

I biskopen Eusebios bok om kyrkans historia, från ca år 325 (i svensk översättning på Artos förlag) läser vi om den helige biskopen NARCISSUS av Jerusalem, som dog ca 215. Hans kyrka skakades av strider om rätt datum för påsken. Han genomdrev att kyrkan i Jerusalem firade påsken på en söndag, i överensstämmelse med bruket i Alexandria och Rom. Ont förtal mot honom fick honom att avgå från sitt ämbete. Efter en tid drabbades hans tre anklagare av hemska olyckor. Det gick till så: anklagelserna mot Narcissus handlade om sexuella brott (som de själva hade begått) och alla tre svor under ed att de talade sanning. De drabbades snart av de olyckor som de svor att de borde drabbas av om de talade osanning, och Narcissus rentvåddes från anklagelserna och återvände till sitt ämbete, men tog sig p.g.a. sin höga ålder en hjälpbiskop, Alexander. Eusebios citerar ett brev där Narcissus genom denne Alexander hälsar och uppmanar några stridande parter inom kyrkan till förlikning. Narcissus var då 116 år gammal.

Helige Narcissus, kyrkan i alla tider plågas av konflikter. Be för oss, som har uppdraget att bära evangeliets budskap till världen att vi aldrig låter personliga tvister hindra oss från att göra Guds vilja.

30 oktober

THØGER (död 1065)

Danmarks har få helgon. THØGER (Theodgard/Dietger) är tämligen okänd. Han reste från Thüringen till England varifrån han som många andra missionärer tog sig till Norden. I Norge blev han prästvigd och tjänade hos kung Olav den helige. Han ville sedan till Jylland. I Vestervig vid havet, där det blåser hårt över breda stränder och klitter, byggde han ”af ris og kviste en lille kirke til Guds ære”. När han helgonförklarades på denna dag protesterade många, vi vet i dag inte varför. Tiden slätar ut det mesta, liksom vinden och havets vågor vid den jylländska kusten där han ville bo.

Helige Thøger, vi vet att du var en god man och tjänade Gud och människor i stor helighet. Be för alla som verkar för Gud i det fördolda och aldrig under jordelivet får

någon uppskattning, att de inte förtvivlar utan sätter allt sitt hopp till honom som ensam vet och förstår allt.

31 oktober

WOLFGANG AV REGENSBURG (ca 924-994)

Många biskopar har som bekant helgonförklarats. Typiskt är de strålande förebilder på hur en kyrkans ledare ska vara: trots yttre pomp och ståt en munksjäl på insidan, mild men också beslutsam, någon som kan genomföra disciplin i kyrkor och kloster, en flitig besökare av alla församlingar, en ivrig lärare och understödjare av de nödlidande. Exakt så var WOLFGANG AV REGENSBURG som dog idag år 994. Må Gud alltid ge sin kyrka sådana ledare – och må vi be om nåden att kunna stödja dem i deras tjänst.

Helige Wolfgang, vi pratar mycket men lyssnar litet, vi skriver mycket men uträttar föga. Be för alla kyrkans stift att de alltid har föreståndare som agerar kraftfullt och endast har Gud och medmänniskornas bästa för ögonen.